

@ počeci

ISSN 1331-0569

SPLIT, 2011.

GOD. IX.

BR. 1 (9)

Tema broja

DUHOVNO ZVANJE

ČASOPIS BOGOSLOVA FRANJEVČKE PROVINCIJE PRESVETOGA OTKUPITELJA

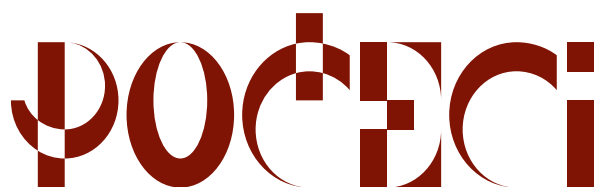

NASLOVNICA:

*Sansepolcro: Kip sv. Franje Asiškog
ispred samostana Montecasale.*

*Zadar: Franjevačko
raspelo iz XII. st.*

Časopis bogoslova
Franjevačke provincije Presvetoga Otkupitelja

POČECI

**Godina IX br. 1 (9)
Split, svibanj 2011.**

**Časopis bogoslova
Franjevačke provincije
Presvetog Otkupitelja**

Izdavač

Franjevački bogoslovni klerikat

Glavni urednik

Fra Šimun Markulin

Odgovorni urednik

Dr. fra Domagoj Runje

Uredničko vijeće

Fra Šimun Markulin, fra Mate
Milas i fra Antonio Mravak

Lektor

Dr. fra Siniša Balajić

Korektor

Hrvoje Markulin, prof.

Naslovnica

Fra Ante Branko Periša,
akad. slikar

Fotografije

Arhiv Klerikata
i fra Nedjeljko Jukić

Dizajn i grafička priprema

Nino Tocigl

Tisak

Suton Tisak d.o.o.

Adresa uredništva:

„Počeci“, Ivana pl. Zajca bb,
HR – 21 000 Split
Tel.: 021 541 702,
Fax.: 021 380 315
web: www.franjevci-split.hr

Na osnovi mišljenja

Ministarstva kulture
Republike Hrvatske, klasa:
612-10/96-01-1301-VJ /CJ,
urbroj:532-03-1/7-96-01
od 26. lipnja 1996. časopis
„Počeci“ oslobođen je plaćanja
poreza na promet.

Časopis izlazi povremeno.

S A D R Ž A J :

UREDNIKOVA RIJEČ 5

DUHOVNI POZIV

Ljudsko DA Bogu	6
(Fra Šimun Markulin)	
Božji poziv mijenja povijest	9
(Fra Mate Milas)	
Nasljedovati sv. Franju Asiškog.....	12
(Fra Antonio Mravak)	
Radnici u vinogradu Gospodnjem	16
(Fra Jurica Hrgović)	

RAZGOVOR

Svjedočanstva radosti i nade	21
------------------------------------	----

FRANJEVAČKI KLERIKAT

Odgoj mladih franjevaca	25
(Fra Domagoj Runje)	
Rad i djelovanje franjevačkih bogoslova	29
(Fra Šimun Markulin)	
Svakodnevni život mladih franjevaca	33
(Fra Ivica Perica)	
Iskustvo duhovnog zvanja kroz formaciju.....	36
(Fra Perica Maslač)	
Nekad bilo, sad se spominjalo	40
(Fra Ante Bešlić)	

MEDITACIJA

Poslušaj njegov glas! Zove te!	44
(Fra Antonio Mravak)	

POEZIJA

Vapaj, Isus je moj Bog	46
Otkrio sam smisao, Dar, On mi se smiješi	46

AKTUALNO

Što je istina o „slučaju Galilei“	48
(Vladimir Paar)	
Od sv. Klare do 800.-te obljetnice ss. klarisa	54
(S. Marija od Presvetog Srca)	
Duh Asiza – dar zrelosti i vedrine	58
(Fra Mijo Džolan)	
Sveti Oče, dobro nam došao!	61

Dragi čitatelji,*hvaljen Isus i Marija!*

Mnogo je tema koje bismo mi, mladi franjevci, željeli pretočiti u svoj časopis „Počeci“, ali odlučismo se samo za jednu – **zvanje**. Uistinu, ova tema je neiscrpno vrelo, s kojeg smo vam nastojali donijeti barem djelić bistrine i svježine.

Dogovarajući temu novog broja, imali smo pred očima mnoge mlade ljude koji ljube Boga i Crkvu, koji se raduju životu i žele pomoći svojoj braći i sestrama na putu do Krista. Mnogo je načina izražavanja ljubavi prema Bogu i čovjeku, a jedan od njih jest i odgovor na poziv kojeg Bog upućuje pojedincu na svećenički i redovnički život. To je uistinu uzvišen poziv, poziv pun ljubavi.

Papa Pio XI. (†1939.) jednom je rekao da nema manje mladih koje Bog zove na svećenički ili redovnički život, nego ih ima mnogo manje koji su poslušni poticajima božanskog duha. Današnje vrijeme je uistinu vrijeme puno „buke“ – buke koja priječi mladim ljudima da osluškuju svoje srce i da se potpuno otvore djelovanju Duha Svetoga. Zato je svaki trenutak života crkvene zajednice dragocjena mogućnost da se u Božjem narodu, osobito kod djece i mladeži, pobudi osjećaj pripadnosti Crkvi i spremnost odgovora na poziv na svećeništvo i redovništvo. To je i dužnost: osobito svih svećenika i redovnika, da svojim osobnim skromnim i radnim životom, življenim u radosti srca, privlače srca mladih prema redovništvu i svećeništvu.¹

Želimo vama – dragi mladi – biti svjedoci Krista i u vremenu kada se mnogi ne osvrću na Boga te posvjedočiti da je *Red Manje braće*,

*kojega je utemeljio sv. Franjo Asiški, bratstvo u kojem braća, poticajem Duha Svetoga, odlučnije slijede Isusa Krista. Bogu, koga ljube iznad svega po zavjetovanju se potpuno posvećuju, živeći Evanđelje u Crkvi na način kako ga je sv. Franjo opsluživao i predložio.*² Ali to nije jednostavno: to znači naučiti trajno upirati pogled u Isusa, dobro ga upoznati, slušati ga u Riječi i susretati se s njim u sakramentima; također to znači naučiti suobličiti svoju volju njegovoj. Potpuno predanje Bogu u ljubavi, kada svakomu možemo reći: „Brate i sestro!“ Pred bilo kojim svećenikom sv. Franjo bi prije pokleknuo, negoli pred anđelom!

Želimo ohrabriti – vas mlade – i potaknuti na spremnost odgovora Gospodinu kad vas (po)zove na put svećeništva i redovništva. Prihvatite s velikodušnošću i zanosom ovaj znak osobite Gospodinove ljubavi prema vama. To smo mi – mladi fratri – učinili prije vas i o tomu vam ovdje svjedočimo. Želimo vam kroz jednostavne i konkretne tekstove približiti naš život, prikazati našu veliku franjevačku obitelj i otvoriti vrata našeg Klerikata u Splitu.

U tomu je sudjelovalo mnogo dobrih i dragih ljudi, koji su se spremno i radosno odazvali stvaranju novih „Početaka“. Iskreno im zahvaljujem te se možemo i smijemo nadati da će sva ljubav utkana u ovaj časopis doprijeti jednoga dana do srdaca mnogih koji žedaju za Gospodinom i žele mu se potpuno predati, osobito po primjeru sv. Franje Asiškog. U tomu neka nas prati pomoć i zagovor nebeske Majke, Kraljice Franjevačkog reda!

Urednik

¹ Usp.: OT 2,1.

² Usp.: Generalne konstitucije OFM.

Ljudsko DA Bogu

Fenomen duhovnog poziva

Fra Šimun Markulin, Split
- student teologije

Cijela je zajednica pozvana svojim primjerom upućivati na Boga i pomagati pojedincu koji se odlučio slijediti Boga. Ako djevojka ili momak osjete duhovni poziv, treba oko njih stvarati okružje u kojem će se to sjeme buditi i cvasti; da malo-pomalo dođu do zaključka: Želim biti redovnica! Želim biti redovnik! Želim biti svećenik!

Sv. Augustin (†430.), jedan od najvećih duhovnih otaca kršćanstva, ovako opisuje svoj poziv u Ispovijestima: *Kasno sam te uzljubio, ljepoto tako stara i tako nova, kasno sam te uzljubio! A eto, ti si bio u meni, a ja izvan sebe. Ondje sam te tražio nasrćući na ta lijepa bića koja si stvorio, ja rugoba. Ti si bio sa mnom, a ja nisam bio s tobom. Mene su daleko od tebe držale one stvari koje ne bi postojale kad ne bi bile u tebi. Zvao si me i vikao, probio si moju gluhoću, zabljesnuo si,*

sijevnuo si i rastjerao moju sljepoću, prosuo si miomiris, a ja sam ga upio da uzdišem za tobom, okusio sam ga pa gladujem i žeđam, dotakao si me, i zato gorim za tvojim mirom.

Susret s Gospodinom

Duhovni poziv je nadnaravni Božji poziv osobi da se posveti svećeništvu odnosno redovništvu. Takav je poziv očitovanje beskonačnog i vječnog Boga, besplatan dar koji dolazi izravno iz Božjeg srca. Jasno je da poziv prije svega treba shvatiti kao događaj, kao nešto što se dogodilo između Boga i konkretnog čovjeka; to je osobna Božja riječ upućena pojedincu. Božanska inicijativa pretihodi i uvjet je ljudskog odgovora. Ivan Pavao II. u enciklici *Pastores dabo vobis* piše: *Povijest svakog svećeničkog zvanja je povijest neizrecivog odnosa između Boga i čovjeka, između ljubavi Boga koji poziva i slobode čovjeka koji, u ljubavi, odgovara Bogu.* Svijest o tako velikoj milosti isključuje bilo kakvo polaganje prava na poziv. Poziv je dar, to nije ničije pravo. Bog potiče srca uz pomoć Duha Svetoga u svako vrijeme, u svim okolnostima, u svim prilikama koje nadilaze naše shvaćanje.

Caravaggio:
Pozivanje sv. Mateja

Sâm je Uskrsli Gospodin rekao svojim učenicima da će primiti snagu Duha Svetoga koji će sići na njih i bit će mu svjedoci. (Usp. Dj 1, 8) Bog nam se uvijek otkriva, potiče na neki način našu svijest, što se očituje u našem neprestanom traženju smisla, istine, sreće. Poziv je stvaralačko djelo Božje, koje se ne može izgubiti: Bog ga stvara i trajno obnavlja – *ta neopozivi su dari i pozivi Božji (Rim 11, 29)*. Poziv je također priča o obraćenju. Osoba koja prihvati Božji poziv ne živi više za sebe, nego za Boga i za druge. Poziv je mistično djelovanje: Bog neprestano zove, a pri tomu ostaje nedostižan i tajnovit. To je uvijek različit događaj: nema ponavljanja, svatko doživljava poseban put, različit od drugih, Bog uvijek nanovo govori: *Ti, idi za mnom (Iv 21, 22b)*. Uz to, to je razgovor u slobodi: Bog se spušta do ljudi koji u slobodi mogu odgovoriti na ponudu Božje ljubavi. Poziv je dar ljubavi koji traži odgovor u obliku darivanja cijeloga života iz i u ljubavi. Na posljetku, to je Božja blizina nama: Bog dolazi ususret ljudima i želi da budemo njegovi predstavnici na zemlji jer *nas sebi izabra prije postanka svijeta da budemo sveti i bez mane pred njim (Ef 1, 4)*.

Poticati zvanja

Poziv dolazi od Boga, no on želi da mi sudjelujemo u njegovu djelu – ponajviše molitvom. Isus nas upozorava: *Žetve je mnogo, a radnika malo. Molite dakle gospodara žetve da pošalje radnike u žetvu svoju (Mt 9, 37-38)*. Roditelji, svećenici i nastavnici jesu najbolji primjer zvanja i primjer

kako se zvanje čuva. No, cijela je zajednica pozvana svojim primjerom upućivati na Boga i pomagati pojedincu koji se odlučio slijediti Boga. Ako djevojka ili momak osjete duhovni poziv, treba oko njih stvarati okruženje u kojem će se to sjeme buditi i cvasti; da malo-pomalo dođu do zaključka: *Želim biti redovnica! Želim biti redovnik! Želim biti svećenik!* Osobito su svećenici pozvani svjedočiti Krista i tako u duši mladića probuditi želju za svećeničkim odnosno redovničkim pozivom (zvanjem). Kada ste sigurni u poziv, pozvani ste biti ustrajni i nepokolebljivi. Sjećamo se Isusova obećanja: *I tko god ostavi kuće, ili braću, ili sestre, ili oca, ili majku, ili ženu, ili djecu, ili polja poradi imena mojega, stotruko će primiti i život vječni baštiniti (Mt 19, 29)*.

Sv. Toma je rekao da se božanski pozivi na savršenstvo života

biti sa samim sobom, svojim manama, strahom od odgovornosti, strahom od žrtve; ali treba se boriti i protiv đavla koji se osobito radije gašenju duhovnog poziva. Pogotovo se nemojte nikada obeshrabriti. Sv. Pavao nam poručuje: *Ta vjeran je Bog: neće pustiti da budete kušani preko svojih sila, nego će s kušnjom dati i ishod da možete izdržati (1Kor 10,13)*. Ponekad se treba suočiti i s nerazumijevanjem obitelji prema vašem pozivu od Boga, što se događa zbog neznanja i manjka vjere.

U Crkvi i za Crkvu

Duhovno zvanje nije isključivo usmjereno na vlastito izgrađivanje, to je dostojanstvena uloga koju je Bog povjerio nekim osobama za posvećivanje njihovih bližnjih. Čitamo u Poslanici Hebrejima: *Svaki veliki svećenik, zaista, od ljudi uzet, za ljude se postavlja u odnosu prema Bogu da prinosi darove*

Dragi mladi, snagom Duha Svetoga, možete reći DA Bogu i uz neizmjernu pomoć njegove milosti možete uspjeti u pozivu na ljubav, na služenje, na zajedništvo – jednom riječju: biti svećenik i redovnik.

trebaju prihvatiti bez odlaganja. Naravno da će za to postojati prepreke koje će odugovlačiti s vašim odgovorom, unatoč dobroj volji. Stoga, potrebno je zaštititi ovaj Božji dar, biti u neprestanom prijateljstvu s Bogom: čestim pristupanjem sakramentima, u molitvi i meditacijama, kroz duhovno vodstvo i slično. Ponekad se za očuvanje poziva traži bolna i duga borba – ne budite potišteni i iznenađeni, nego se borite do uspjeha. Dakle, svatko tko osjeća poziv od Boga, nerijetko se mora suko-

i žrtve za grijeh (Heb 5, 1). Kako bi se postalo svećenikom, treba biti posebno pozvan od Boga: *I nitko – nastavlja Poslanica – sâm sebi ne prisvaja tu čast, nego je prima od Boga, pozvan kao Aron (Heb 5, 4)*. U dokumentu *Pastores dabo vobis*, nakon što ističe da svaki poziv dolazi od Boga, Ivan Pavao II. posebno naglašava da se poziv nikada ne daje izvan ili neovisno o Crkvi, već se događa u Crkvi i njezinim posredstvom. Ne samo da poziv dolazi posredovanjem Crkve, ne samo da se prepoznaje

i ostvaruje u Crkvi, nego se očituje i kao služenje Crkvi. Dakle, poziv dolazi od Boga, ostvaruje se u Crkvi i služenje je Crkvi. To je dar određen za izgradnju Crkve i širene kraljevstva Božjega u svijetu.

Nitko nema pravo na redovničko i svećeničko zvanje pa kada je osobno i uvjeren u poziv. Za ovo nalazimo potvrdu i u Bibliji: sv. Pavao, nakon što je iznio Timoteju koje sve vrline trebaju imati kandidati, dodaje: *Rukū prebrzo ni na koga ne polaži i ne budi dionikom tuđih grijeha!* (1 Tim 5, 22).

Biti redovnik, biti svećenik

Redovništvo je po sebi upućeno posvećivati ljude, to je dar Božji za Crkvu i svijet. Ono spada u bit Crkve, sâmo je srce Crkve. Redovnike (franjevce i dr.) je Krist Gospodin pozvao da budu s njim i da propovijedaju radosnu vijest. Pripadnost franjevacu Kristu očituje se osobito polaganjem zavjeta čistoće, siromaštva i poslušnosti koji su osnovani na Gospodinovim riječima te su stoga Božji dar koji je Crkva primila od svoga Gospodina.¹ Franjevci, potpomognuti Duhom Svetim, idu u susret suvremenom čovjeku po cijelome svijetu, uvijek se vraćajući na izvore, a to je karizma sv. Franje iz Asiza. Svakom čovjeku navješćuju Boga, odgovarajući tako na znakove vremena i potrebe Crkve. Ta i sâam je Gospodin rekao: *Podite po svem svijetu, propovijedajte evanđelje svemu stvorenju*. Promatrajući Krista, svjedoče njegovu ljubav današnjem napaćenom čovjeku (Mk 16, 15).

Naviještanje radosne vijesti jest prva dužnost svakog svećenika. Riječi Vittoria G. Rossa² pomažu nam razumjeti svećenika: *Svećenik nije čovjek poput drugih – kada bi bio poput drugih, ne bi bilo potrebe za njim. Čovjek koji može izgovoriti riječi koje mi mogu pomoći da ne završim u paklu, već da se možda domognem raja, riječi koje mi mogu pomoći da smireno, s vedrinom i nadom prihvaćam nesreće, pa i onu najružniju – smrt, taj ne može biti čovjek poput mene.*³

Evo me, mene pošalji

Dragi mladi, snagom Duha Svetoga, možete reći DA Bogu i uz neizmjernu pomoć njegove milosti možete uspjeti u pozivu na ljubav, na služenje, na zajedništvo – jednom riječju: biti sve-

ćenik i redovnik. Zagrljaj s Ljubavlju, Isusom Kristom, sigurno će uroditi plodovima u vašim životima. Bog ima plan ljubavi za svakoga od vas, samo mu se otvorte u slobodi. Odluka je vaša, uz Božju pomoć.

Ne bojte se slijediti Isusa! Ne bojte se napraviti najbolje od onoga što imate u svom životu s Bogom! Ne bojte se dati sve! Ne bojte se moliti, biti prijatelji Božji! Ne bojte se dati drugima, posebice onima koji pate! Ne bojte se slušati Božji glas u svojim srcima! Ne bojte se prigrliti križ! Ne bojte se hrabro svjedočiti drugim ljudima snagu i ljepotu Kristove ljubavi! Ne bojte se biti nova snaga u Crkvi! Ne bojte se!

Isplati se!

Visovac: Obred oblačenja redovničkog habita

¹ Usp. *Lumen gentium*, 43.

² V. G. Rossi (1898.–1978.), talijanski pisac.

³ Usp. Boninsegna, Enzo, *Svećeniće, tko si? Otajstvo među nama*, Teovizija, Zagreb, 2010., str. 157.

Božji poziv mijenja povijest

Poziv u Bibliji

Poziv dan Mariji je bio najveći poziv cijelog Svetog pisma, bijaše to poziv za spasenje, za otkupljenje, za Kristovo rođenje, za njegovu muku, smrt i uskrsnuće. Marija je svojim pristankom na vršenje Njegove volje i poziva postala majka Boga, majka svima nama, majka našeg Spasitelja i samog našeg spasenja.

Bog, kada zove, stvara nešto novo ili u potpunosti mijenja život pozvanoga. U Svetom pismu velik je broj onih koje je Bog svojim pozivom mijenjao: Abraham, Mojsije, Šaul, Izaija, Ezekiel, Djevica Marija, Šimun-Petar, Pavao i mnogi drugi. Na sve se njih odnose Isusove riječi: *Ne izabrate vi mene, nego ja izabrah vas i postavih vas da idete i rod donosite i rod vaš da ostane te vam Otac dadne što ga god zaištete u moje ime (Iv 15,16).* Ovdje ćemo prikazati četiri lika iz Svetog pisma, koji su svojim DA Bogu mijenjali povijest svojega naroda, ali i cijeloga čovječanstva.

Abraham

Abrahama je Bog pozvao na izlazak iz zemlje svojih predaka, bez ikakva određena cilja, a ni smjera; jedino što mu Bog na početku daje jest obećanje o zemlji punoj nade. Bog ga zove na povjerenje, Abraham je bio pozvan da napusti siguran i sretan život: *Jahve reče Abram: „Idi iz zemlje svoje, iz zavičaja i doma očinskog, u krajeve koje ću ti pokazati... (Post 12).* Svojim se odazivom na Božji poziv prepušta neizvjesnosti; koja

je utemeljena na velikom povjerenju u Boga.

Božji poziv upućen Abrahamu je i poziv da bude blagoslov drugima jer ga Bog poziva da bude otac mnogim narodima, da postane temelj na kojem će drugi graditi. Bog Abrahama poziva da živi tako da i mnogi poslije njega budu sretni. Da živi tako da drugi u njemu imaju primjer kako valja živjeti u ovom svijetu, da čovjek ostvari svoju sličnost s Gospodinom Bogom. Više od tisuću riječi vrijedi jedan živi primjer.

Judita

Za razliku od Abrahama, Judita svoj poziv nije primila „u uho“, već u srce. Njoj Bog nije izravno govorio niti ju je izravno pozivao. Ona je svoj poziv u srcu osjećala i taj glas Boga slušala i opsluživala. Ono što je nju nadasve krasilo jest molitva. Molitvom je pozvana i uz pomoć molitve je i učinila herojsko djelo za spas Izraela. S molitvom na usnama spasila je svoj narod pred asirskim kraljem Holofernom: *Gospode, Bože svake sile, svrni u ovom času pogled svoj na djelo ruku mojih, da se podiči Jeruzalem. (Jdt 15,9).* Od smrti

Fra Mate Milas, Split
- student teologije

Primi Kristovo evanđelje kojemu si postao navjestitelj. Nastoj vjerovati što pročitaš, učiti što uzvjeruješ, živjeti što učiš!

Poziv je Božje djelo upućeno čovjeku i on je tajanstveno djelo, uvijek različit događaj, dijalog u slobodi i dar ljubavi.

svoga muža Manašea nije gubila vjeru, nije krivila Boga, već je na kraju postala njegova službenica i žena za Boga i od Boga. Neprestano je slavila Njegovu veličinu i svemoćnost.¹ Bog na to nije ostao „imun“, već ju je nagradio duhom herojstva i dugim životom (umrla je u 105. godini života). Kroz molitvu dolazi poziv, kroz molitvu dolazi snaga, kroz molitvu postajem Božji, kroz molitvu Ga čujemo. Judita

je molila, Boga čula, snagu dobila i Njega proslavila.

Nakon dva divna lika iz Staroga zavjeta, sjetit ćemo se dvaju likova iz Novoga zavjeta i na njihovu primjeru učiti o Božjem djelovanju u povijesti čovječanstva.

Marija, Isusova majka

Evangelist Luka nam donosi prekrasne riječi djevice Marije: *Neka mi bude po riječi tvojoj!* (Lk 1, 38). Najsavršeniji odaziv u Svetom pismu bijaše baš ovaj Marijin. Majka Gospodina našega Isusa Krista nije se bojala, nije oklijevala, nije premišljala, ona je na poziv Boga odgovorila s nedvosmislenim, čvrstim i jasnim

„DA!“. Za razliku od spomenutih velikana Svetoga pisma, o Mariji nalazimo jako malo napisanih redaka u Novom zavjetu, no ona je najveća, najizvrsnija, najpotpunija u ostvarivanju poziva.

Poziv dan Mariji je bio najveći poziv cijelog Svetog pisma, bijaše to poziv za spasenje, za otkupljenje, za Kristovo rođenje, za njegovu muku, smrt i uskrsnuće. Nedopustivo je i nemoguće promatrati poziv Mariji bez Isusa Krista. Svojim prihvaćanjem poziva Marija je rekla „DA!“ za naše izbavljenje, naše otkupljenje. Njezin *Veliča* osim veličanja Boga ima i snažnu proročansku poruku² jer kroz njezin hvalospjev či-

Leonardo da Vinci: Navještenje

ta se ono što će uslijediti kad se njezin Sin očituje svijetu u svojoj slavi: *...Iskaza snagu mišice svoje, rasprši oholice umišljene. Silne zbaci s prijestolja, a uzvisi neznatne...* (Lk 1, 51-52). Tako je Marija svojim pristankom na vršenje Njegove volje i poziva postala majka Boga, majka svima nama, majka našeg Spasitelja i samog našeg spasenja. Istina, prošla je kroz bol, mač je ranio i njezino srce na kalvariji njezina sina, no ostala je do kraja Njegova službenica. Sa suzama u očima i boli u grudima i dalje je nastavila slijediti ono što je obećala pa je na kraju bila i uz apostole. Odaziv na poziv ne znači da naše borbe

prestaju i da neće biti boli. Odaziv zahtjeva cijelo naše biće, našu ustrajnost do kraja. Marija je sve to prošla, sebe dala i na kraju i sve dobila – slavu nebesku uz svoga Sina i njegova Oca.

Šimun Petar

Petar nije bio velik i utjecajan čovjek. Bio je ribar: imao je svoje lađe i ljude koji su zajedno s njim ribarili. U Evanđelju po Luki čitamo o pozivu upućenom Petru: *Vidjevši to, Šimun Petar pade do nogu Isusovih govoreći: Idi od mene! Grešan sam čovjek, Gospodine!* *Zbog lovine riba što ih uloviše bijaše se zapanjio on i svi koji bijahu s njime, a tako i Jakov i Ivan, Zebedejevi sinovi, drugovi Šimu-*

novi. Isus reče Šimunu: "Ne boj se! Odsada ćeš loviti ljude!" (Lk 5).

Petra je Isus pozvao tri puta. Prvi put kad ga je zamolio da uđe u njegovu lađu i da otisne malo od kraja. Petar ga je pustio u lađu. Drugi put ga je Isus pozvao da baci mreže u more. Petar je bio ribar, znao je zanat. Zato je išao po noći u lov jer po danu ne može očekivati mnogo ulova. Bio je umoran i nezadovoljan zbog praznih mreža i vjerojatno je nestrpljivo čekao da stavi mreže na sušenje pa da ode nešto pojesti i spavati. No ipak, poslušao je Isusa: *Ali na tvoju riječ.* I treći put, kad se Petar prenerazio od silnog ulova i kad se skrušen prikazao nedostojnim tolike Božje milosti, Isus mu upućuje poziv da postane ribarom ljudi, a on će kasnije postati prvi papa u povijesti čovječanstva.

Zaključak – temeljni aspekti poziva u Bibliji

Kao što vidimo, poziv je Božje djelo upućeno čovjeku i on je:

- Tajanstveno djelo: dolazi od Boga koji uvijek poziva. Bog uvijek ostaje otajstvo, nedostižan.
- Uvijek različit događaj: nema ponavljanja, svatko doživljava vlastiti put, različit od drugih.
- Dijalog u slobodi: Bog se približava čovjeku. U slobodi se daje čovjeku, koji može odgovoriti na ovu ljubav u svojem konkretnom životu.
- Dar ljubavi: Božji poziv je Ljubav koja nam se pridružuje i traži od nas odgovor ljubavi, odnosno naš život kao dar. ❖

¹ Usp. M. CRVENKA, *Svetopisamske žene*, Knjižnica „Marije“, Split, 1997., str. 79.

² Usp. Isto, str. 190.

Nasljedovati sv. Franju Asiškog

Franjevaštvo kao duhovni poziv

Nasljedujući sv. Franju, franjevci i franjevke svečano izjavljuju da „stavljaju na stranu vlastite probitke“, da postaju „glinenim sudom“ koji dopušta da u njemu pohranjeno „blago“ svijetli na van.

Fra Antonio Mravak
- student teologije

Dok razmišljamo o ovoj stvarnosti, nameće nam se pitanje: koji su bitni elementi redovništva? To su: 1. nasljedovanje Krista i življenje evanđelja, 2. zavjeti – čin vječnog predanja Bogu u redovničkom životu, 3. život u zajednici prema pravilu utemeljitelja (benediktinci – prema pravilu sv. Benedikta, franjevci – pravilo sv. Franje, dominikanci, karmelićani...) i 4. karizma – znak prepoznatljivosti pojedine redovničke zajednice u Crkvi.

Nastanak i razvoj redovništva

U 4. stoljeću sv. Antun Puštinjak je na Istoku u Egiptu, pokorničkim i isposničkim načinom življenja, postavio temelje redovništva. Oko njega su se vrlo brzo počeli okupljati učenici, ali to još nije bio organizirani zajednički život, kao u današnjem smislu. Sv. Pahomije će prvi započeti organizirati zajednički život u samostanima i od tada možemo pratiti razvoj života u zajednici. Potrebno je svakako istaknuti da se prvo razvilo monaško redovništvo – redovnici koji su živjeli osamljeni

u pustinji čineći pokoru. Nešto kasnije razvili su se tzv. cenobiti ili redovnici koji žive u zajednici. U 4. stoljeću i na Zapadu se počinje organizirati redovnički život, a temelje mu postavlja sv. Augustin u sjevernoj Africi. Ocem zapadnog redovništva nazivamo sv. Benedikta, s glasovitim pravilom u čijem je središtu: *Ora et labora* (Moli i radi).

U 13. stoljeću s prosjačkim redovima u zapadnoj Europi počinju nicali novi oblici redovničkog načina života. Preteče takvog oblika redovništva su sv. Franjo Asiški i sv. Dominik. U isto vrijeme nastaju i ženski redovi, kao što je red sv. Klare (klarise). Daljnje buđenje redovničkoga života susrećemo u 16. stoljeću u vrijeme Tridentskog sabora, nastankom Družbe Isusove pod vodstvom sv. Ignacija Loyolskog. U Italiji sv. Angela Merici osniva družbu za odgoj djevojaka. U isto se vrijeme obnavljaju i već postojeći redovi, a u Španjolskoj sv. Terezija Avilska obnavlja muški i ženski ogranak karmelskog reda (karmelićani).

Posljednjih stoljeća nastaju mnoge muške i ženske zajednice. Ti instituti posvećena života postaju prepoznatljivi po različitim karizmama: pastoral, misije, poučavanje i odgoj, služenje bolesnicima i dr. Drugi vatikanski sabor (1962.–1965.) posebno će staviti naglasak na redovništvo, s pozivom na osuvremenjenje i povratak izvornijem nasljedovanju Krista i življenju Evanđelja. Možemo reći da su zahtjevi uvijek isti: nasljedovanje Krista i opsluživanje Evanđelja.

Sv. Franjo Asiški (1182. – 1226.)

Franjin duh još i danas nadahnjuje. Njegovo je svjetlo čisto i prodorno i ne gasi se premda se upalilo prije osam stoljeća. Iskustvo Franje i njegove prve braće postalo je životni program mnogima i ono je kroz ovo dugo razdoblje imalo svoje uspone i padove, ali je uvijek ostalo uzor i nadahnuće svima onima koji su željeli živjeti Evanđelje po uzoru na asiškog Siromaška. Franjo se rodio 1182. godine u Asizu. Njegov otac Petar Bernardone u svome je sinu gledao nasljednika koji će ga zamijeniti u trgovačkom poslu. Franju to ne zanima, jednostavno ga ne ispunja. Njegov pogled usmjeren je prema viteštvu. O tome sanjari.

Franjo kreće na čelu odreda prema Spoletu, udaljenom desetak kilometara od Asiza. Ali neće stići daleko, jer ga Bog baš tu čeka! Bog mu se objavljuje u vrućici. U mrkloj noći Franjo čuje glas: *Franjo, reci mi: Je li korisnije služiti gospodaru ili slugi, kralju ili podaniku?* – *Gospodaru!* – odgovori Franjo. *A zašto onda ostavljaš gospodara radi sluge?* Neočekivano svjetlo dirnu Franju, zbuni mu dušu, pa poviknu: *Gospodine, što želiš da učinim?* Ove riječi počinju mijenjati Franjin život. Čuo je odgovor: *Vrati se u svoj grad i ondje će ti se reći kako moraš shvatiti ovo viđenje.* Domogavši se Asiza, Franjo traži mjesta tišine. Stari snovi su već zapali u zaborav. Rado odlazi u crkvicu Sv. Damjana u kojoj je bilo bizantinsko raspelo. Jednog dana Franjo čuje s Križa glas:

Franjo, idi i popravi kuću moju, koja se kako vidiš, ruši! Od tada Franjo postaje slobodan. Odriče se oca, bacivši preda nj novac i odijelo: *Od sada ću moći govoriti Oče moj koji si na nebesima!* – radosno je uzviknuo Franjo.

Ubrzo mu se pridružuju i prva braća. Svojim propovijedanjem izazivao je kod drugih velikodušnost i zanos da ga slijede. Jednostavno, živio je ono što je propovijedao. Iako nije ni pomišljao da osnuje novi Red, jer je želio živjeti onako kako mu

Jusepe de Ribera:
Sv. Franjo Asiški

je Krist naredio, sve veći broj onih koji su ga željeli slijediti nagnao ga je da osnuje Red i da se podvrgne crkvenoj vlasti. Na par stranica naniže nekoliko odlomaka iz Evanđelja: o pozivu, o siromaštvu, o radu u Božjem kraljevstvu i za Božje kraljevstvo... K tome je dodao nekoliko rečenica o životu zajednice, o odnosu prema braći i sestrama u svijetu. U ljeto 1209. godine Franjo se sa svojom braćom zaputi prema Rimu papi Inocentu III. Franjo traži samo jedno: da može živjeti po Evanđelju. Noćno Papino viđenje – u kojem neki

siromašak ramenima podupire stupove Lateranske bazilike, u kojem će sutra ujutro prepoznati Franju – riješilo je čvor. Papa je usmeno potvrdio Pravilo.

Franjo je u potpunosti prožet Kristom. Osobito mu je u duši Kristovo čovječstvo. Franjo je konkretan čovjek. Kao i dijete, on želi vidjeti ono što ljubi. Posebno su ga privlačila tri otajstva iz Kristova života na zemlji: Kristovo rođenje, muka i trajna prisutnost u Euharistiji. U Grecciu 1223. godine želi vlastitim očima promatrati neizrecivi prizor: pravi jaslice, božansko Djetešće

privija k srcu u zanosnoj ljubavi jer se ono utjelovilo da bismo ga *mogli milovati*. Otajstvo Kalvarije posebno je u Franjinu srcu budio osjećaj sućuti. Toliko je bio zaljubljen u otajstvo muke i križa, da je znao lutati po šumi i plačući vikati: *Ljubav nije ljubljena!* U Euharistiji, otajstvu Kristova tijela i krvi, Franjo nalazi i jaslice i križ. Kaže: *...Od samog Svevišnjeg Sina Božjega ništa ne vidim na tjelesan način na ovom svijetu, osim njegova presvetog Tijela i Krvi*. Za Franju je Euharistija središte svijeta, izvor života jer je u njoj Krist. Kao što ljubi čovjeka, Fra-

Svoju lađu sada ostavljam žalu, odsad idem kamo šalješ me ti.

njo tu istu ljubav iskazuje i prirodi jer ona je za njega najljepša knjiga ispisana prstom Boga živoga. I voda i vatra, i travka i hrast, i ptica i vuk, i mjesec i sunce za Franju su brat i sestra. O tome nam najbolje svjedoči njegova *Pjesma brata Sunca*.

Godine 1224. Franjo se povlači na La Vernu, gdje prima rane Kristove. Zbilo se to o blagdanu Uzvišenja sv. križa (14. rujna). Godine 1225. Franjo se vraća u rodni grad. Teško bolestan, gotovo slijep. U početku boravi u biskupovoj palači. No, Franjo se želi vratiti na mjesto gdje je spoznao svoj put – u crkvu Sv. Marije Anđeoske. Prvog dana mjeseca listopada Franjo je pozvao braću da ih blagoslovi. Blagoslovio je sav svoj Red, sve njegove članove, tadašnje i buduće. Okružen braćom preminuo je 3. listopada 1226. godine. Dan poslije, 4. listopada, Franjino tijelo preneseno je u crkvu Svetoga Jurja na čijem se mjestu danas nalazi Bazilika svete Klare i tu ga sahraniše. Dvije godine poslije, 15. srpnja 1228., papa Grgur IX. proglasio ga je svetim. Dana 25. svibnja 1230. njegovi zemni ostatci preneseni su u veličanstvenu baziliku koja nosi njegovo ime.

Franjevačka karizma

Svatko tko želi govoriti o sv. Franji Asiškom, mora imati pred sobom program, tj. karizmu koja se nalazi u povijesti njegova života i koju je predao cijelom Redu. U *Oporuci* sv. Franjo piše: *I kad mi je Gospodin dao braću, nitko mi nije pokazao što mi valja činiti, nego mi je sam Svevišnji*

objavio da moram živjeti po načinu svetog Evanđelja. Bog ni njega ni njegovu braću ne želi odvojiti od svijeta samo za sebe: *Propovijedajte svima da je blizu nebesko Kraljevstvo*. Svoje poslanje Franjo je otkrio u Evanđelju. Ono je Kristova riječ, Kristova volja, Kristov život i Kristov primjer. Zbog toga će on s Evanđeljem uskladiti svoju misao, volju i vladanje. Evanđelje mu je jedino blago, zakonik i pravilo, neiscrpiv izvor života i milosti.

U živom Evanđelju je našao i uzor za zavjete: poslušnost, čistoću i siromaštvo. Nasljedujući sv. Franju, franjevci i franjevke svečano izjavljuju da „stavljaju na stranu vlastite probitke“, da postaju „glinenim sudom“ koji dopušta da u njemu pohranjeno „blago“ svijetli na van. Zavjeti pretpostavljaju spoznavanje, pro-

bođen posjedovanja materijalnih dobara koja često ljude na razne načine sputavaju, a katkad čak i zarobljavaju. Zavjet čistoće, u duhu Isusova evandeoskog savjeta, zorni je navještaj budućega života u Kraljevstvu nebeskom u kojem se ljudi neće ni udavati ni ženiti. I taj zavjet služi oslobađanju čovjeka za bolje služenje širem krugu ljudi, nego što se to može u obitelji. Položiti zavjet poslušnosti nipošto ne znači odreći se svoje savjesti ili svoje osobne slobode, nego znači odreći se svojevoljnosti da bi se bolje ostvarivala karizma redovničke zajednice. Ako pažljivo promatramo ova tri navedena zavjeta, možemo zaključiti da usko povezana i usmjerena su na izgradnju čovjekova dostojanstva, njegove čovječnosti i njegove slobode. ❖

Svojim propovijedanjem sv. Franjo je izazivao kod drugih velikodušnost i zanos da ga slijede. Jednostavno, živio je ono što je propovijedao.

sudbu, odlučan izbor, čin slobodne volje, sve što omogućuje zavjetovaniku da „živi“ evandeoske savjete siromaštva, čistoće i poslušnosti, ljubeći i tražeći nadasve Boga, koji je nas prvi uzljubio (*Perfectae caritatis*). Redovnici i redovnice ulaskom u samostan nipošto se ne odriču svoga ljudskog dostojanstva, nego ga upravo svojim životom promiču; a svojim pokorničkim životom sve se više suobličuju Kristu, pobjeđujući u sebi naravnoga požudnog čovjeka.

Zavjet siromaštva znači izabrati život čovjeka koji je oslo-

Radnici u vinogradu Gospodnjem

Franjevaci u svijetu i Domovini

Fra Jurica Hrgović, Washington
– student klasičnih jezika

Susret s fratrom uvijek će te ispuniti nečim posebnim, jer uz ono što je zajedničko svim ljudima, on u sebi ima nešto što ga čini jedinstvenim. Lik franjevca kojega možeš susresti širom svijeta obilježava prije svega jednostavnost i vedrina. Ta predanost Bogu, uz koju se veže i prisnost sa čovjekom, oblikovala je mišljenje čovjeka o franjevcu kojega zaista na raznim meridijanima i paralelama ljudi doživljavaju kao živoga svjedoka ljepote života s Bogom.

Već osam stoljeća vidljiv je trag koji širom svijeta ostavljaju manja braća. Ovi jednostavni sljedbenici asiškog siromaška prolaze ovim svijetom i darivaju svoj život Bogu i čovjeku slijedeći stope Kristove. A sve je počelo još početkom 13. stoljeća, kada je Bog zapalio plamen ljubavi u srcu jednog mladića. Ime mu je bilo Franjo. Odrastao je u bogatoj trgovačkoj obitelji i trebao biti nasljednik koji će voditi uspješan obiteljski posao u trgovini odjećom. Umjesto toga, nakon dubokih unutarnjih borbi, odvažio se na drugačiji životni put. Iako je imao mogućnost odabrati najsjajniju odjeću iz skladišta koja su mu pripadala, u ruke uzima samo ogrtač od najskromnijeg platna kojega veže komadom konopa. Pred osiguranom i naočigled svijetlom budućnošću odlučuje se na način života u potpunosti prepušten Božjoj providnosti. Neshvaćen i odbačen

od vlastite obitelji, rodbine i prijatelja kreće u avanturu života s Bogom. Ljudski gledano promašen život, ali povijest je pokazala da je njegov, u ljudskim očima, krivi put, ipak bio ispravan jer se prepustio Duhu Božjemu. U Franjino vrijeme mnogi su mladići slično pokušavali, jer ih tadašnji životni stil nije ispunjavao, ostavljao ih je praznim. Nažalost, svi ti pokušaji bili su uglavnom neuspješni. Njihovi začetnici su nakon početnog zanosa ostali razočarani i usamljeni, a neki su čak postali i heretici. Što li je to bilo posebno u Franjinom životu da je za sobom privukao i privlačio toliko mnoštvo ljudi željnih nečega novoga? Možda rješenje leži u jednostavnom predanju Bogu i njegovoj Crkvi. Osnovna oznaka Franjinog i franjevačkog života je tako jednostavno uočljiva. Franjo je sav svoj program sazeo u kratkom Pravilu kojemu je u temelju poziv na

življenje Evandjelja u zajedništvu s Crkvom. Dakle, nadahnut Duhom Svetim postavio je siguran temelj budućnosti svoga reda: zapisanu Božju Riječ koja ima snagu da svaku generaciju ljudi uputi ispravnim putem na njihovim životnim križanjima te i vez s Crkvom, zajednicom braće i sestara koja na čelu s papom želi ostvariti bolji i pravedniji svijet već ovdje na zemlji – ili da se izrazimo Isusovim riječima, želi stvarati ozračje Kraljevstva Božjeg.

Franjevci u svijetu

Franjevačka obitelj veoma je raznolika. Danas u svijetu postoje tri franjevačka reda. U prvi red ubrajaju se franjevci (OFM), fra-

njevci konventualci (OFM Conv) i franjevci kapucini (OFM Cap). Drugi franjevački red čine sestre klarise. One nose ime po djevojci Klari koja je ponesena Franjinim oduševljenjem, svoj život također željela posvetiti Bogu. Sestre sv. Klare do dana današnjega žive u potpunoj predanosti Bogu. Odabrale su zatvorenost od svijeta i trajnu upućenost na Boga. Život im je ispunjen molitvom i radom. Osobitu raznolikost pruža nam Treći red sv. Franje. On obuhvaća mnoštvo ljudi koji su zavoljeli sv. Franju i koji nastoje da se njegov duh prepozna u njihovom življenju. Iako se unutar ovog ogranka franjevačke obitelji nalaze svećenici i re-

Idite po svem svijetu i propovijedajte Radosnu vijest svakom stvorenu.

dovnička braća (TOR), ipak je najveći broj članova trećeg franjevačkog reda laičkog staleža. Ne zaboravimo također na mnoge svećenike i članove drugih redovničkih zajednica koji uz pripadnost vlastitoj zajednici, pristupaju i trećem franjevačkom redu (bl. Alojzije Stepinac). Mnogi oblici redovničkog života poput raznih kongregacija i instituta razvili su se na temelju franjevačke karizme. Osobito je prepoznatljiva oduševljenost sv. Franjom kod mladih koji se formiraju u franjevačku mladež, a

lik sv. Franje je veoma blizak i djeci, pa se možemo nadati da će u budućnosti neki pojedinačni pokušaji uroditi boljom povezanošću i takvih zajednica.

Prethodni odlomak pokazuje nam bogatstvo koje predstavlja Franjevački red unutar Katoličke crkve. Zbog ograničenog opsega ovog članka u nekoliko ću riječi predstaviti samo prvi i najbrojniji dio prvog franjevačkog reda. Središte Reda je u Rimu i na čelu mu je generalni ministar. Još je sv. Franjo odabrao ime „ministar“ u njegovom doslovnom

*Kako je lijepo kao
braća zajedno živjeti*

smislu (grč. poslužitelj). Dakle, generalni ministar Reda Manje braće vodi brigu o Redu, a u tome mu pomaže generalni vikar Reda, koji je njegov zamjenik, i savjet ili definatorij koji čine skupina braće odabranih kao predstavnici Regionalnih konferencija Reda. Broj generalnih definatora je 9 i predstavljaju sljedeća područja: Afrika i Srednji Istok, Azija i Oceanija, Anglofonske zemlje, Centralna Europa, Španjolska, Italija, slavenske zemlje, Južna Amerika. Inače, franjevački red je prisutan u 110 zemalja i organiziran u provincije (103), autonomne kustodije (8), zavisne kustodije (14), fondacije (20), federacije (1). Red danas broji 14 724 franjevaca (OFM) i ima 2288 samostana. Među biskupima je 106 franjevaca, a iz ovog reda je i 6 kardinala.¹

Iako je kao čovjek plod kombinacije vlastitih osobina i kulturnih obilježja kraja u kojem je nikao – susret s fratrom uvijek će te ispuniti nečim posebnim – jer uz ono što je zajedničko svim ljudima – on u sebi ima nešto što ga čini jedinstvenim. Lik franjevca kojega možeš susresti širom svijeta obilježava prije svega jednostavnost i vedrina. Ta predanost Bogu, uz koju se veže i prisnost s čovjekom, oblikovala je mišljenje čovjeka o franjevcu kojega zaista na raznim meridijanima i paralelama ljudi doživljavaju kao živoga svjedoka ljepote života s Bogom. Franjevački samostani i crkve oaze su mira u koje vjernici rado navra-

te na susret s Bogom i sa samim sobom. Ova mjesta im pomažu da barem na trenutak iziđu iz užurbane svakodnevnice i u molitvi pronađu ohrabrenje za svoje buduće životne zadaće. I rado se susretnu s fratrom koji im u sakramentu sv. ispovijedi pomaže olakšati dušu, a u slavlju sv. mise otvara im prostor za susret sa Svevišnjim. I mali neobavezni razgovori prigode su za produbljivanje vlastitog vjerskog iskustva jer franjevac je čovjek molitve otvoren djelovanju Duha Božjega. Brojne franjevačke crkve također su poznata svetišta u koje vjernici rado hodočaste, u njima crpe snagu za svoj život i u njih se ponovno vraćaju. Tu je prije svega riječ o marijanskim svetištima, ali ima i onih gdje se štiju poznati kršćanski sveci. Osim toga, franjevci unutar Katoličke crkve imaju jednu posebnu ulogu. Oni su, naime, stoljećima i čuvari katoličkih svetišta u Svetoj Zemlji. Nad mjestima koje je svojim boravkom posvetio Isus uzdižu se veličanstvene bazilike i uz njih samostani manje braće koji otvorena srca primaju rijeke hodočasnika, a ujedno se brinu za male skupine katoličkih zajednica na tom turbulentnom prostoru. Daljnja karakteristika franjevačkog načina života je otvorenost za misijsku djelatnost. Veliki broj franjevaca djeluje u misijama širom svijeta gdje siju sjeme Riječi, poučavaju, pomažu potrebne i liječe bolesne. Spomenimo da je prevoditelj Biblije na kineski jezik

franjevac Gabrielle M. Allegra. Franjevačka aktivnost u svijetu često je vezana i uz pastoralni rad na župama. Više franjevaca bili su pape, mnogi su ugledni profesori, znanstvenici, liječnici (Agostino Gemelli)... Sv. Franju je krasio osobit osjećaj zahvalnosti prema Bogu za prirodu koja nas okružuje i za sklad svijeta. Sukladno tome braća po svijetu se trude oko skrbi za stvoreno, promiču vrijednosti kao što su mir, opraštanje, dijalog...

Franjevci u Provinciji Presvetog Otkupitelja

Franjevačka provincija Presvetog Otkupitelja jedna je od pet franjevačkih provincija unutar hrvatskog naroda. Prostire se na području koje omeđuju rijeke Neretva i Zrmanja, Jadransko more i Dinarsko gorje. U prošlosti je bila dio velike Bosanske Vikarije, a od godine 1735. samostalna je provincija. Prema novijim podacima ima 258 franjevaca i 15 samostana. Sjedište joj je u Splitu, gimnazija u Sinju, novicijat na otočiću Visovcu, a filozofsko-teološki studij u Splitu. Na čelu Provincije je provincijalni ministar, a u vođenju Provincije pomažu mu provincijski vikar i savjet ili definatorij koje čine šestorica braće.

Franjevci ove provincije, zbog povijesnih okolnosti, okrenuti su prvenstveno pastoralnom djelovanju. Njihova su briga 89 župa gdje su župnici, župni vikari, ispovjednici, vjeroučitelji... Jedan dio fratara zaputio se u

¹ Podaci su uzeti sa službenih stranica reda www.ofm.org

svijet za hrvatskim čovjekom koji je išao u potragu za boljom životnom egzistencijom. Tako franjevci ove zajednice djeluju među našim iseljenicima u Njemačkoj, Sloveniji, Engleskoj, SAD-u i Kanadi. Njihova uloga, kao i uloga Katoličke crkve u cjelini, od neprocjenjive je važnosti za ovaj dio našeg naroda koji je upravo zahvaljujući njima, u dalekom svijetu sačuvao svoj identitet i dostojanstvo.

Kroz svu svoju povijest, pa tako i danas, dalmatinski franjevci vode veliku brigu oko odgoja i obrazovanja, kako svojih budućih članova, tako i mnogih mladića i djevojaka iz naših obitelji. Provincija je vlasnik *Franjevačke klasične gimnazije u Sinju* koju pohađa oko 200 učenika u osam razrednih odjeljenja. Sa Split-skom-makarskom nadbiskupijom Provincija dijeli vlasništvo nad *Katoličkim bogoslovnim fakultetom*, koji je od 1999. godine dio splitskog Sveučilišta. Prije toga, franjevci su imali filozofsko-teološki studij u Makarskoj i bili područni studij Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Uz rad u svojim školama, neki franjevci-profesori predavači su i na drugim fakultetima, a česti su gosti i raznih društvenih skupova. Franjevci, ovisno o potrebama zajednice i svojim vlastitim sklonostima, idu na studij – bilo u centralno učilište reda u Rimu koje po sv. Anti nosi ime *Antonianum*, bilo u neka druga

sveučilišta u domovini, Europi ili svijetu. Nakon stečene diplome, vraćaju se u zajednicu da bi svoja znanja i iskustva prenijeli na buduće generacije učenika i studenata.

Osim toga djelovanje franjevaca ove zajednice očituje se i kroz rad *Franjevačkog instituta za kulturu mira* koje pronalazi načine za promicanje vrednota kao što su mir, opraštanje i dijalog sa

**Red danas broji 14 724
franjevaca (OFM) i
ima 2288 samostana.
Među biskupima je 106
franjevaca, a iz ovog reda
je i 6 kardinala.**

stvorenim. Kroz povijest našeg naroda vidljiv je veliki doprinos franjevaca. Tako su i franjevci ove Provincije uz svoje redovite svećeničke službe bili nositelji socijalnog i kulturnog života u narodu u kojem su djelovali. Spomenimo samo doprinos franjevaca hrvatskoj književnosti (fra Filip Grabovac, fra Andrija Kačić Miošić), arheologiji (fra Lujo Marun), znanosti (fra Ivan Marković, fra Ante Crnica, fra Josip Soldo).¹

Pogled u budućnost

Jedna od temeljnih odrednica našeg ljudskog bića je težnja da upoznamo smisao vlastitog života. Također želimo dati smisao našim postupcima i našem radu. Htjeli bismo znati odgovor na pitanje zašto je nešto vrijedno

našeg truda. Spoznaja da određeni način života i djelovanja ima svoju svrhu postaje izvorom snage koja nam je potrebna u poteškoćama na koje naiđemo. S druge pak strane, nejasni razlozi nerijetko doprinose manjem ili većem razočaranju i vode nas prema preispitivanju važnih životnih odluka.

Vjerujemo da je Bog za svako ljudsko biće pripremio budućnost prepunu iznenađenja, ali istovremeno i prepunu ljubavi. Na nama je da prepoznamo njegovu ljubav i da joj odgovorimo životnim predanjem. Franjo je odabrao neobičan put koji se pokazao uspješnim. O tome već svjedoče stoljeća kroz koja su prolazila i prolaze njegova braća. Za njihovim stopama, koje su marljivo slijedile svog utemeljitelja, a koji je prvi krenuo stopama Kristovim, niknulo je cvijeće dobrih djela koje uljepšava ovaj svijet. I jesu li se umorili? Vjerujem da nisu jer slijediti Krista na Franjin način kao da nadilazi tegobu životnog tereta. Franjino autentično nasljedovanje Krista i njegova otvorenost cijelome svijetu imaju snagu koja se želi utjeloviti i u novim generacijama njegove braće. Danas se mnogo priča o krizi na raznim područjima ljudskog života, a tako i o krizi redovničkog života. Ipak, sv. Franjo i njegova braća ostaju i dalje izazov odvažnim mladićima da neustrašivo svjedoče poruku Velikoga Kralja čiji su ponosni Glasnici. ❖

¹ O Franjevačkoj provinciji Presvetog Otkupitelja vidi njezine službene internet stranice: www.franjevci-split.hr

Oduhovnom zvanju razgovarali smo sa s. **Barbrom Čavlinom** i s. **Petrom Šakić** te svećenicima fra **Tinom Labrovićem** i fra **Filipom Mimicom**. Oni su bili spremni otvoriti svoja srca i podijeliti s nama svoj životni put, svoj odnos s Bogom, društvom i obitelji.

Kako pojedinac osjeti da ga Bog zove? Kako razgovarati s roditeljima o zvanju? Je li moguće živjeti zavjete? To su samo neka pitanja na koja ćete ovdje pronaći odgovor.

Počeci: *Hvaljen Isus i Marija. Kada mladi razgovaraju sa svećenicima i časnim sestrama, prvo pitanje najčešće glasi: „Kako ste osjetili da vas Bog zove?“. I mi ćemo vam postaviti to pitanje, ali nam se prvo kratko predstavite.*

S. Barbra Čavlina

Fra Tino Labrović

Svjedočanstva radosti i nade

Razgovor o redovničkom zvanju

S. Barbra: Zovem se Barbra Čavlina i pripadam Družbi sestara franjevki od Bezgrješne iz Šibenika. Rođena sam prije 23 godine u Šibeniku. Sada sam sestra juniorka i pripremam se za doživotne zavjete i za zvanje odgoviteljice.

Fra Filip: Zovem se Filip i svećenik sam franjevac. U ovoj rečenici sažet je čitav moj život, moje djelovanje i moji interesi. Rođen sam prije 29 godina kao prvo od šestoro djece. Zaljubljen sam, bolestan i sretan. Sada djelujem na njemačkoj župi Sv. Gabriela u Münchenu.

S. Petra: Zovem se Petra Šakić, rođena sam 20. rujna 1974. i redovnica sam Družbe sestara Služavki Maloga Isusa. Djetinjstvo sam provela na Studencima, točnije u zaseoku Šakići u Imotskoj krajini. Kada sam imala deset godina, došla sam živjeti u Split u župu Sv. Petra gdje sam

se prvi put susrela sa ženskim redovništvom. Od 2003. predajem vjeronauk u gimnaziji.

Fra Tino: Zovem se Tino Labrović i župni sam vikar u Župi Gospe Sinjske u Sinju. Rođen sam 1975. godine u Glavicama, župa Sinj.

Počeci: *Kako je tekao vaš život nakon osnovne škole?*

Fra Filip: Kao mnogobrojna obitelj sa samo jednim zaposlenim roditeljem živjeli smo u siromaštvu, ali i u velikoj radosti; u poslušnosti roditeljima, ali i u velikoj slozi i ravnopravnosti; i u odgoju za prave i istinite kršćanske vrijednosti čednosti u ljubavi. Potaknut takvim odgojem, a još poprilično nezreo da shvatim da me Bog zove u posebnu zajednicu, nakon osnovne škole u Omišu otišao sam u sjemenište u Sinju učiti za fratra.

Fra Filip Mimica

S. Petra Šakić

S. Barbra: Nakon osnovne, upisala sam srednju školu u Šibeniku, a svi su moji interesi i planovi, uz studij, bili vezani i uz karate. Naime, još u ranom djetinjstvu počela sam se baviti sportom, teakwondo-om, potom karateom i mislila sam da će upravo sport odrediti moj život. Položila sam crni pojas – 1. dan, osvajala turnire i Prvenstvo Dalmacije, željela sam postati trener karatea, drugim riječima, karate je bio sve što sam vidjela ili željela vidjeti. Ali Bog je imao drugih planova sa mnom.

Fra Tino: Nisam, kao većina mojih kolega, nekakvim redovitim putem došao do svećeništva. Prva četiri razreda osnovne škole sam završio u Glavicama, a druga četiri u Sinju. Srednju tekstilnu školu sam završio u Sinju te se odmah nakon toga zaposlio. Na poslu sam proveo 3 godine i u međuvremenu odslužio vojni rok. Sve više me zaokupljala misao o svećeništvu. Razmišljao sam o svemu tome i odlučio poći i prijaviti se za sjemenište u Sinj. Dočekao me šok: susret s kolegama koji su 6-7 godina mlađi od mene, sjedanje u školsku klupu nakon 6 godina pauze, praćenje gimnazijskog programa, grčki i latinski... Ali Bogu hvala, sve sam to prebrodio jer sam imao jasan cilj: biti fratar. To je ono što me je guralo naprijed.

S. Petra: U Splitu sam završila osnovnu školu. Potom sam željela ići u samostan, ali Bog me vodio drugim putem: upisala sam II. gimnaziju.

Počeci: *Sada pitanje koje smo spomenuli na početku: Kako ste osjetili da vas Bog zove?.*

S. Petra: Jednostavno me taj život privlačio, a pitanja o težini tog života, o tome jesam li „sigurno izabrana od Boga ili ne“, nisu me previše opterećivala. Tek kada su mi ljudi počeli postavljati pitanje zašto sam izabrala ovaj poziv, uvidjela sam da na njega i nije baš tako lako odgovoriti. Počela sam i ja razmišljati – zašto baš redovnica? Shvatila sam i to da nisam od onih koji imaju Božji poziv u „klasičnom“ smislu – u sebi su osluškivali i čuli glas Božji koji ih poziva da ga slijede. U danima kada sam birala ovaj put, takav glas nisam čula. Ali sam zato vidjela! Vidjela sam redovnice koje su na mene ostavile takav dojam da sam jednostavno željela biti kao one: radosna, dobra prema ljudima, prema djeci...

Fra Tino: Duhovni poziv sam osjećao i za vrijeme osnovne škole, no jednostavno mu nisam dopuštao da me on zahvati. Razlog je bio strah i nepoznanica. Strah od reakcije okoline, strah od donošenja odluke i strah od odlaska u jedan nedovoljno poznati svijet. Kroz srednju školu jednostavno više nisam o tome razmišljao. Nastupilo je jedno drugo vrijeme, drugačiji način života, nova prijateljstva i razmišljanja o daljnjem životu. Odmah poslije srednje škole sam se zaposlio. Nakon dvije godine polako se u mene uvukao neki čudan osjećaj. Ponovno se vratilo razmišljanje o svećeništvu. Sve više me zaokupljala duhovna literatura tako da sam joj posvećivao svaki slobodni trenutak. Mise, na koje sam i prije odlazio, imale su sada sasvim drugi značaj. Molitva je bila nešto neizostavno od čega me ni umor, ni zaposlenost, ni društvo

Mirišite kao miris tamjanov, cvatite
pjesmu pjevajte, slavite

nije moglo odvojiti. Posao, društvo, izlasci, na koje sam i dalje odlazio, nisu me više mogli ispuniti. Jednostavno sam tražio nešto više. Razmišljao sam o svemu tome i odlučio poći i prijaviti se za sjemenište. Međutim, došavši u župni ured pokolebao sam se i odustao. Odlučio sam sebi dati još jednu godinu razmišljanja. U međuvremenu sam popričao s tadašnjim župnikom koji me ohrabrio i dao mi smjernice za daljnji život.

S. Barbra: Upravo kao što je svaki čovjek jedinstven i neponovljiv i svaki je poziv-odaziv nikad prije ispričana prča. Sasvim „slučajno” upoznala sam jednu sestru franjevku koja me je pozvala na duhovnu obnovu na isti dan kada sam imala prvenstvo. Pretpostavljam da znate kamo sam otišla, a sestre sam obećala posjet drugom prilikom. Prilika je došla, a ja sam imala osjećaj da

bih radije otišla bilo kamo osim u samostan, makar se radilo samo o kratkom susretu. Neobičan nemir, dotad nepoznat osjećaj me obuzeo i potresao. Cijeli je susret sa sestrama i samostanom bio u tom tonu, tako radostan i topao, a tako uznemirujući i potresan. Ostavio je u meni borbu u kojoj sam svaku privlačnost samostana sjekla u korijenu i svaku pomisao na redovništvo odbacivala u začetku. Ipak, taj me je samostan toliko zaokupio i usjekao se tako snažno da sam o njemu razmišljala neprekidno, čak i na treningu: glas iz dubine postajao je sve jasniji. Razmišljajući o duhovnom pozivu, shvatila sam da je on Božji dar kojeg nam daje, ne po našim osobinama i sposobnostima, nego naprotiv iz nesebične i bezgranične Božje ljubavi koja se prigiba sve do moje malenosti. Dotad nemoguća opcija meni je postala jedini mogući izbor, a sve

nekad bitne stvari odjednom su prestale postojati.

Fra Filip: Dvojica su ljudi, svećenika, pridonijeli da se u meni iskristalizira ideja, koju sam kasnije shvatio kao poziv, da budem redovnik. To su don Vinko Sanader, župni vikar u mom rodnom Omišu, koji mi je bio uzor u dječaćkim danima (uvijek sam govorio da ću biti don Vinko) te fra Ivan Čugura, dušobrižnik u Stuttgartu, koji me usmjerio u franjevački život. Njih su dvojica bili odlučujući faktori moga, tada još uvijek nejasnog, puta. Kao što su ljubav i zajedništvo očinskog doma doprinijeli mom zvanju, tako su patnja i bolest učinili da zvanje promatram kao dar, a ne kao nešto što sam bilo čim u životu zaslužio. *Krist je trpio za vas i ostavio vam primjer da idete stopama njegovim*, kliče sv. Petar. To je Njegov dar onima koji su se odvažili odgovoriti zvanju.

Počeci: *Kako su obitelj i okolina primili vijest da ćete se posvetiti Kristu?*

Fra Tino: Odlazak u sjemenište je bio šok za moju obitelj, prijatelje i kolege. Neki su mi čak nudili psihološku pomoć, a drugi su tražili razlog moga „razočaranja u život”. Moja me obitelj ipak, nakon početnog šoka, podržala.

S. Petra: Ispočetka moji roditelji (više majka) nisu bili suglasni s mojim izborom, tako da mi nakon osmog razreda kada sam htjela otići u samostan, to nije bilo dopušteno. Majka je mislila da sam previše „živahna” da bih mogla biti redovnica. Odgovarali su me i mnogi drugi, misleći kako je to pretežak način života i pomalo „nenormalan”. No, u te dvije go-

kao ljiljanov cvijet, širite miris i Gospoda za sva djela njegova.

Fra Filip: *Nakon osnovne škole u Omišu otišao sam u sjemenište u Sinju učiti za fratra.*

S. Barbara: *Željela sam postati trener karatea, drugim riječima, karate je bio sve što sam vidjela ili željela vidjeti. Ali Bog je imao drugih planova sa mnom.*

Fra Tino: *Sve sam prebrodio jer sam imao jasan cilj: biti fratar. To je ono što me je guralo naprijed.*

S. Petra: *Treba na život gledati s malo više optimizma, malo više iz Kristove perspektive i bit će puno bolje.*

dine, koliko sam morala čekati da se majka predomisli, moja se želja nije umanjila. Čak naprotiv! I eto, sada sam redovnica! Ima i danas onih koji mi govore o tome kako misle da je ovakav način života (pre)težak. Zar svaki način života nema svojih težina?! Ali ono što ja mislim jest da u prvi red ne treba stavljati poteškoće, nego ljepote života. Treba na život gledati s malo više optimizma, malo više iz Kristove perspektive i bit će puno bolje. U suprotnom, sve se svede na naglašavanje kako je nešto teško. Posebno se to tiče naših zavjeta poslušnosti, čistoće i siromaštva.

Fra Filip: Sigurnost obiteljskog doma i, što je još važnije, ljubav svih članova moje obitelji

dovela me do onoga što sada jesam: redovnik i svećenik.

S. Barbara: Odlukom da idem u samostan biti časna sestra zatekla sam svu svoju okolinu, prijatelje, kolege iz kluba, trenere, ponajviše roditelje. Ovi prvi su mi rekli kako je to lijep san i da je prava šteta što neće potrajati. Roditelji i sestre su bili presretni te su mi dali bezuvjetnu podršku i blagoslov. Po završetku srednje škole pristupila sam Družbi sestara franjevkina od Bezgrješne u Šibeniku te obukla redovničko odijelo i svoje prve zavjete položila u istoj onoj crkvi u kojoj sam upoznala sestru po kojoj sam i došla u samostan.

Počeci: *Na kraju našeg razgovora, imajući pred očima mnoge mlade koji žele slijediti Krista i služiti ljudima, možete im uputiti riječi podrške i ohrabrenja.*

Fra Filip: Karizma, riječ koja neodoljivo podsjeća na šarm, upravo je ono što sam odlučio svjedočiti. U svakome od nas treba se zrcaliti franjevački šarm, kojim ljude možemo šarmirati i pridobiti za Krista. No, nije lako taj šarm prepoznati, a još je teže živjeti ga. U različitim životnim trenucima on se različito manifestira. Čini mi se da sam ga sada uočio u zajedništvu. Život kao bratstvo bitni je dio franjevačke karizme i sada pokušavam da se na meni vidi jedno sveopće bratstvo svega stvorenja u Bogu. Bratstvo je težak, ali plodonosan život, pun opasnosti, ali siguran te daje blagoslov onomu koji ga čitavim bićem prihvati.

S. Petra: Sjećam se kako je jedan svećenik rekao: „Je li moguće živjeti zavjete? Glupo pitanje. Je

li moguće biti dobar?! Zahtjeva puno truda, ali... moguće je!“ Tako je i sa zavjetima, a i s redovničkim životom. Nije to nešto od čega treba strahovati, nešto čemu treba okrenuti leđa čim ti se učini da je „Netko“ to namijenio baš za tebe. Uostalom, zar je Krist okrenuo leđa nama kad smo trebali spasenje?! Ne, on je podmetnuo svoja leđa i krenuo na put. Na tom putu trebao je Šimuna Cirenca, a bio je Bog. Zato ni mi ne bismo trebali strahovati pred teškoćama našega puta. Uvijek ćemo moći, nadam se, u nekom bratu i sestri pronaći našega Šimuna Cirenca koji će nam pomoći ostati vjerni zvanju, ostati dobri do kraja.

Fra Tino: Prošao sam mnoge kušnje i poteškoće. Ali zahvaljujući Bogu, potpori svojih kolega i ljudima koji su me pratili svojim molitvama, sve sam izdržao. Doživio sam neopisivu radost polaganja svećanih zavjeta te đakonskog i svećeničkog ređenja. Neopisivu ljepotu bratskoga života u zajednici počevši od sjemeništa, novicijata i klerikata pa do života u najbrojnijem samostanu i rada u najvećoj župi u našoj Provinciji.

S. Barbara: Osvrćući se unatrag, vidim nit koja se isprepleće kroz sve vrijeme života koje pamtim, kroz oluje i utihe, poraze i pobjede. I učini mi se kako je od davnih dana posve očito kamo će me odvesti put. Jedino što mi preostaje je zahvaljivati cijelim bićem i životom svom Bogu i Gospodinu što je bdio, pogledom me pratio i udijelio mi milost da ga prepoznam u svom životu i slijedim. Tako neka bude! ❖

Odgoj mladih franjevac

Odgoj i obrazovanje u dokumentima Reda Manje braće

Franjevačka formacija temelji se na osobnom susretu s Gospodinom i počinje Božjim pozivom i odlukom svakog pojedinoga da sa svetim Franjom, djelovanjem Duha Svetoga, slijedi stope siromašnoga i raspetog Krista kao njegov učenik.

Uz prigodna pisma i pobudnice koje izdaje generalni ministar Reda Manje braće, *Generalno tajništvo za odgoj i obrazovanje* te provincijalni ministri i razna provincijska ili konferencijska vijeća, temeljne odrednice franjevačkog odgoja i obrazovanja nalaze se u četiri glavna dokumenta Reda.

Prva dva su općenitijeg karaktera i riječ je o *Generalnim konstitucijama* (GG KK) i *Generalnim statutima Reda* (GG SS), a druga dva, *Ratio formationis* (RF) i *Ratio studiorum* (RS), potpuno su posvećena odgoju i obrazovanju.

Generalne konstitucije

Generalne konstitucije temeljni su dokument Reda Manje braće. One u uvjetima suvremenog života tumače i primjenjuju Pravilo sv. Franje koje je napisano prije osam stotina godina. Stoga se *Generalne konstitucije* od vremena do vremena mijenjaju, nadopunjuju i osuvremenjuju.

O odgoju i obrazovanju govori se u šestom poglavlju konstitucija gdje u naslovu stoji rečenica iz desetog poglavlja Pravila koja glasi: *Iznad svega moraju željeti da posjeduju Duha Gospodnjega i njegovo sveto djelovanje* (PPr 10, 8).

Važno je pak istaknuti da ta rečenica u svom punom kontekstu glasi ovako: *Opominjem i zaklinjem u Gospodinu Isusu Kristu da se braća čuvaju svake oholosti, tašte slave, zavisti, škrtosti, brige i skrbi za ovaj svijet, ogovaranja i mrmljanja, i oni koji nisu upućeni u znanosti neka ne teže da se upute. Neka radije imaju na umu da iznad svega moraju željeti da posjeduju Duha Gospodnjega i njegovo sveto djelovanje...* (PPr 10, 7-8).

Čini se da rečenica „...oni koji nisu upućeni u znanosti neka ne teže da se upute“ daje malo ili ništa važnosti školskom obrazovanju. No, sami duh Pravila i predaja

Fra Domagoj Runje, Split

– magistar bogoslova i nastavnik na KBF-u

Giotto: Papa Honorije III. potvrđuje Pravilo sv. Franje

Reda svjedoče drukčije. Poruka Pravila ne sastoji se, naime, u tome da se zapusti učenje i obrazovanje, nego da se pri tome izbjegnu zamke oholosti i tašte slave te besplodno intelektualiziranje ljudskih stvarnih duhovnih i tjelesnih potreba, bez konkretne zauzetosti za dobro svakoga čovjeka.

Dva su glavna stupnja franjevačkog odgoja, a to su trajni (GG KK čl. 135-137) i početni odgoj (GG KK čl. 148 -159).

Trajni odgoj „obuhvaća tijekom cijeloga života“ (GG KK čl. 135) i odgovara stvarnoj čovjekovoj potrebi da cijeli život uči. Za trajni odgoj i obrazovanje braće od velike su pomoći službene institucije koje se o tome brinu, organizirajući redovite i prigodne odgojno-obrazovne programe.

Usto se u novije vrijeme sve više ističe i potreba individualne duhovne pratnje koja je u franjevačkoj predaji doduše uvijek postojala, ali budući da nije institu-

cionalizirana prepuštena je izboru i sklonosti svakog pojedinog brata, koji uvijek ostaje prvi i najodgovorniji subjekt vlastitog odgoja.

Početni odgoj temelji se na istim načelima i koristi ista sredstva kao i trajni. Glavna je razlika samo u tome što se početni odgoj odnosi na kandidate koji se svečanim zavjetima još nisu potpuno priključili Redu. Prema tome početni odgoj počinje onoga dana kad onaj koji želi prihvatiti franjevački način života „dođe našoj braći“ (PPr 2, 1), a dovršava se danom doživotnih zavjetovanja kojim pak započinje cjeloživotna trajna formacija.

Početni odgoj ima sljedeće stupnjeve: postulaturu, novicijat i vrijeme privremenih zavjeta.

Postulatura koja traje najmanje šest mjeseci, prva je stepenica na kojoj kandidat pobliže upoznaje franjevački oblik života. Kroz to vrijeme kandidat upoznaje stvarnu zajednicu i

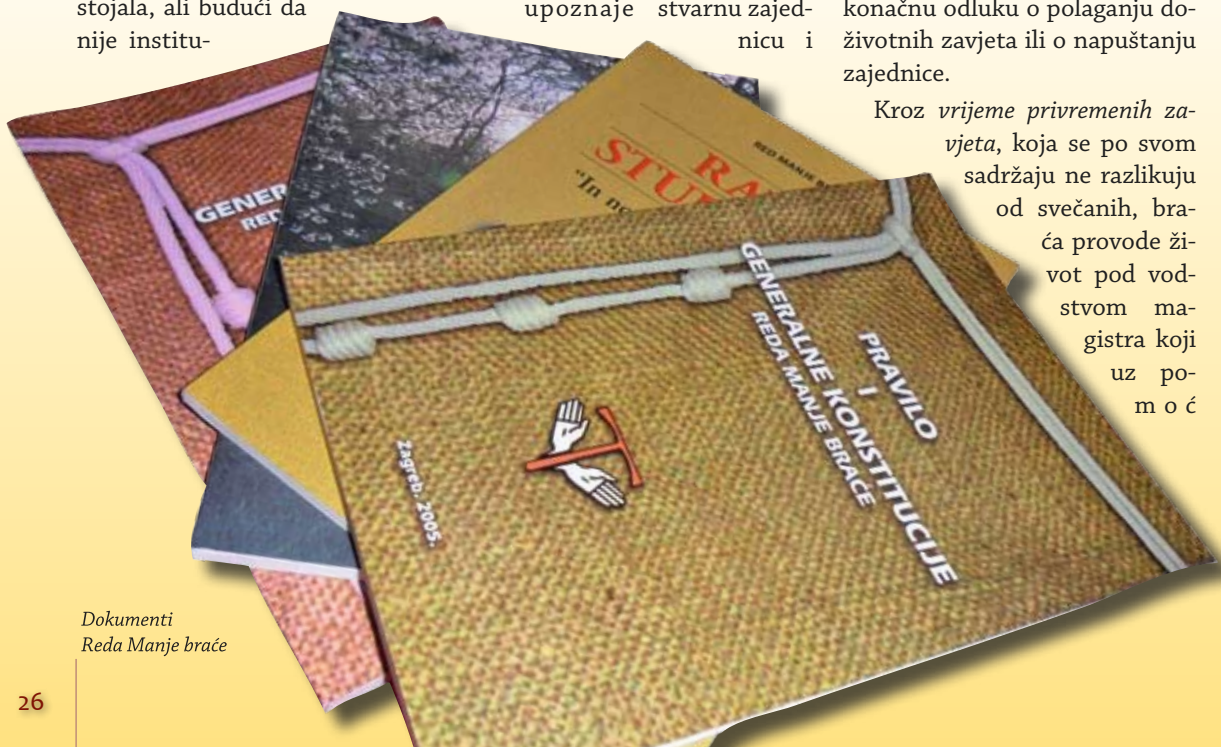
bratstvo u koje je došao, jednako kao što i drugi članovi bratstva upoznaju njega. U toj dinamici upoznavanja konkretnog života zajednice događa se prvo razlučivanje i provjera autentičnosti vlastitog životnog poziva.

Ukoliko i kandidat i zajednica na ovoj prvoj stepenici steknu usklađeno povoljno mišljenje o duhovnom pozivu kandidata, on ulazi u novicijat koji traje godinu dana.

Novicijat se još naziva i godinom kušnje u kojoj kandidat već nosi franjevačko odijelo (habit) i uključuje se u sve zajedničke čine bratstva kuće novicijata, a sve s ciljem da bi se još bolje razlučio njegov duhovni poziv.

Nakon uspješno završenog novicijata kandidat polaže prve jednostavne ili privremene zavjete koje potom obnavlja najmanje tijekom tri, a najviše tijekom devet uzastopnih godina, nakon čega mora donijeti konačnu odluku o polaganju doživotnih zavjeta ili o napuštanju zajednice.

Kroz vrijeme privremenih zavjeta, koja se po svom sadržaju ne razlikuju od svečanih, braća provode život pod vodstvom magistra koji uz pomoć

zboru odgojitelja upravlja cijelom formacijom privremeno za vjetovane braće. Ovdje pak valja istaknuti kako je vrijeme privremenih zavjeta u najvećem broju slučajeva povezano i s filozofsko-teološkim studijem braće koja se spremaju za svete redove i crkvene službe. No, Red Manje braće, premda ga Crkva ubraja u kleričke ustanove, ne sastoji se samo od redovnika-svećenika, nego i redovnika-laika koji se kroz vrijeme privremenih zavjeta osposobljavaju za druge različite službe – već prema potrebama zajednice te sposobnostima i darovima pojedinih kandidata.

Generalni statuti

Generalni statuti Reda nadopuna su *Generalnim konstitucijama* budući da donose detaljnije propise o onomu što je u *Generalnim konstitucijama* izražano načelno. Aktualni *Generalni statuti* stupili su na snagu 10. ožujka 2010. godine.

O trajnoj formaciji *Generalni statuti* donose svega dva članka (85. i 86.), obvezujući pojedine provincijalne ministre da za svoje provincije izrade program trajne formacije; s tim da različite provincije na istom geografskom području mogu izraditi zajedničke programe. U čl. 86. na svoj se način ističe i svijest da se trajna formacija – koja počinje danom svećanih zavjeta i traje čitav život – ne može bezrazlikovno odnositi na sve životne dobi te se propisuje da se s posebnom brižljivošću odnosi prema braći u barem prvih pet godina nakon svećanih zavjeta.

Najveći dio šestog poglavlja *Generalnih statuta* tiče se pak po-

četnog odgoja. Tu se uz pravne propise koji se odnose na valjano pristupanje i odvijanje različitih etapa početnog odgoja (postulatura, novicijat, privremeni zavjeti) ističu i početne odlike koje mora imati svaki kandidat koji želi ući u Red. U GG SS čl. 91 te su odlike nabrojene ovim redom:

1. ispravna nakana, slobodna volja, duhovna, umna i društvena prikladnost
2. primjereno fizičko i psihičko zdravlje, vodeći također računa o sklonostima eventualno prenesenima iz obitelji
3. potrebna osobna zrelost
4. potrebna intelektualna i profesionalna formacija

Te početne karakteristike pretpostavka su za daljnji ispravni franjevački odgoj i obrazovanje koji je još detaljnije opisan u *Ratio formationis* i *Ratio studiorum*.

Ratio formationis

Ratio formationis franciscanae (Uredba franjevačke formacije) službeni je dokument Reda kojemu je svrha izložiti konačni smisao života i formacije svakog manjeg brata. Temeljni razlog izražen je pak u prvoj rečenici uredbe ovako: *Franjevačka formacija temelji se na osobnom susretu s Gospodinom i počinje Božjim pozivom i odlukom svakog pojedinoga da sa svetim Franjom, djelovanjem Duha Svetoga, slijedi stope siromašnoga i raspetog Krista kao njegov učenik.* (RF br. 1).

Uz uvod i dodatke RF ima četiri poglavlja.

U prvom poglavlju pod naslovom „Evandeoski poziv manjega brata“ ističe se ukorijenjenost franjevačkog poziva u Kristovu Evanđelju budući da je pravilo i život manje braće obdržavati sveto Evanđelje (usp. PPr 1).

Naravno da je obdržavanje Evanđelja poziv svakoga kršćanina. No, način evandeoskog života manje braće ipak nastoji na poseban način istaknuti određene evandeoske elemente koji se ne mogu jednako živjeti u svim životnim okolnostima. Tako nasljedavanje Krista na franjevački način uključuje potpuno predanje Bogu koje se izražava redovničkim zavjetima poslušnosti, siromaštva i čistoće; duh molitve i pobožnosti i svakodnevno hranjenje Božjom riječju i sakramentima; život u bratstvu koje sačinjavaju braća koja se nisu međusobno birala već su Božji dar jedan drugome; malenost koja stoji u samom imenu Reda i bitna je specifičnost poziva manjega brata koji otkriva svoju neznatnost i potpunu ovisnost o Bogu te po primjeru svetoga Franje kojeg je Bog doveo među gubavce, svjesno bira društveni položaj među siromašnim, rubnim i odbačenim osobama.

U drugom poglavlju nadopunjuju se navedeni sadržaji iz prvoga poglavlja te se na osobit način ističe važnost osobnog praćenja poziva u kojem se braća međusobno potpomažu na zajedničkom putu nasljedovanja Isusa Krista.

Treće poglavlje slijedi životne formativne etape počinjući prvo od trajne, tj. najduže formacije da bi se potom vratili na početni

odgoj koji završava svečanim zavjetima za koje se među ostalim traže sljedeći uvjeti: „afektivna zrelost; očiti znaci primjerenoga i zrelog osobnog odnosa s Bogom u molitvi; osobna inicijativa i odgovornost za vlastiti redovnički život; sposobnost za život i rad u bratstvu; sposobnost da bude aktivan i usmjeren na služanje drugima, osobito najsiromašnijima; osjećaj pravde, mira i poštivanja stvorenoga; duh mi-

stupio je na snagu na svetkovinu Blagovijesti 25. ožujka 2001. godine.

U samom *Ratio studiorum* studij se definira kao odgovor na unutarnju potrebu manjeg brata koja proizlazi iz njegova zvanja, a radi se o traženju, spoznavanju i vrednovanju po Utjelovljenoj riječi objavljene Istine o Bogu, čovjeku i svemu stvorenom (usp. RS br. 9). Stoga se podrazumijeva da je franjevački studij ukori-

nju odnosi na lokalnu zajednicu u kojoj dotični brat živi, ali se u najširem smislu ta riječ odnosi na sveopće franjevačko pobratimstvo sa svim stvorenjima koja mu pomažu na putu do Božje istine.

Ostalih pet poglavlja ovoga dokumenta pobliže razrađuje područja studija (pogl. 2); posebne studije koji se tiču crkvenih i profesionalnih službi (pogl. 3); djelatnike studija (pogl. 4); strukture i sredstava u službi studija (pogl. 5); i programe franjevačkih studija s obzirom na različite etape franjevačke formacije (pogl. 6).

Na koncu valja istaknuti da ovaj opći dokument daje samo načelne smjernice koje pojedine jedinice Reda (provincije ili konferencije) trebaju urediti prema svojim okolnostima i potrebama.

No, u temelju uvijek stoje ista franjevačka načela studija koja paze da intelektualni rad nipošto ne trne duha molitve i pobožnosti, jer se zapravo ništa ne može valjano spoznati ako se ne spoznaje Boga koji se objavio u Utjelovljenoj riječi, Isusu Kristu.

Stoga, ako bismo sva načela franjevačkog odgoja i obrazovanja htjeli izreći u jednoj rečenici, onda bi za to opet bio prikladan jedan navod iz Bonaventurinog životopisa Svetoga Franje (*Legenda maior*). Naime, kad je bio na samrti sveti se Franjo u znak posvemašnjeg siromaštva prostrgo po goljoj zemlji i rekao svojoj braći „ja sam svoje učinio, a što treba da vi učinite, neka vas o tome pouči Krist“ (LM 14, 3). ❖

Nasljedavanje Krista na franjevački način uključuje potpuno predanje Bogu koje se izražava redovničkim zavjetima poslušnosti, siromaštva i čistoće; duh molitve i pobožnosti i svakodnevno hranjenje Božjom riječju i sakramentima; život u bratstvu koje sačinjavaju braća koja se nisu međusobno birala već su Božji dar jedan drugome i malenost.

losrđa i pomirenja; sposobnost preuzimanja konačne obveze opslužujući evanđeoske savjete; raspoloživost da svjedoči i naviješta sveto Evanđelje; dostatna unutarnja sloboda i prakticiranje siromaštva; osjećaj pripadnosti bratstvu, provinciji, Redu i Crkvi (RF 215).

Četvrto poglavlje odnosi se pak na opću, teološku, profesionalnu i ministerijalnu formaciju u franjevačkom duhu, koja je još detaljnije opisana u *Ratio studiorum*.

Ratio studiorum

Dok *Ratio formationis* donosi upute i propise koji se tiču odgoja za franjevački život, *Ratio studiorum* jest opća uredba Reda Manje braće koja se usredotočuje na pitanje intelektualne formacije. Sadašnji *Ratio studiorum*

jenjen u iskustvu Boga u Isusu Kristu i obilježen prijanjanjem uz Istinu i Dobro (usp. RS br. 15).

Ratio studiorum inače se sastoji od šest poglavlja. U prvome poglavlju govori se općenito o intelektualnoj formaciji manjeg brata te se daju osnovna načela kako o smislu i sadržaju intelektualne formacije tako i o načinu njezina provođenja u franjevačkom obliku života. Pri tome se osobito ističe duh malenosti što konkretno znači kako „manji brat ispunjenje nekog programa studija ili postignuće nekog akademskog naslova ne smatra razlogom oholosti ili prigodom promaknuća u stanje povlaštenosti, nego plodove svoga intelektualnog rada stavlja radosno na raspolaganje i na korist Bratstva“ (RS br. 11). Pri tome se riječ Bratstvo u svom užem znače-

Rad i djelovanje franjevačkih bogoslova

Fra Šimun Markulin, Split
- student teologije

Život u franjevačkom klerikatu

Franjevački je klerikat zajednica franjevačkih studenata i njihovih odgojitelja (magistra i domagistra) u kojoj mladi franjevci – moleći i studirajući – rastu, razvijaju se, započinju svoj hod za Kristom na način sv. Franje. To je zajednica braće koji, učeći jedni od drugih, primjerom i riječju žele svjedočiti Krista današnjoj kulturi i društvu.

Klerikat

Svaka redovnička zajednica ima kuću za odgoj i studij gdje se mladići pripremaju za redovnički i svećenički život. Ta se kuća naziva i „klerikat“. Ovaj pojam nam može u prvi čas zvučati strano i daleko. Potrebno je posegnuti u riznicu grčkoga jezika, kako bi nam ovaj termin bio jasan. Naime, riječ „klerikat“ ima

Kroz svakodnevni život, a napose kroz odnos s Bogom, čovjek promišlja svoje temeljno opredjeljenje – biti franjevac, biti svećenik. Cijela redovnička zajednica sudjeluje i pomaže mlađoj braći da jasno uoče što Bog traži od njih u Crkvi, na koje ih područje Bog šalje.

Franjevački klerikat u Splitu

podrijetlo u grčkoj riječi *kleros* (kocka, ždrijeb). Nije potrebno ovdje ulaziti u analizu razvoja značenja ove riječi tijekom povijesti, već je dovoljno reći da ona danas označava mjesto (kuća, samostan) gdje se mladi pripremaju za buduću službu. U našem slučaju radi se o „franjevačkom klerikatu“ jer se u njemu odgajaju i školuju mladi franjevci. Također, ti mladi ljudi se nazivaju „klerici“.

Franjevački red je osobito posvećen propovijedanju, naviještanju Radosne vijesti. Kako bi u tomu bili što uspješniji, franjevci su kroz povijest osnivali učilišta prije svega radi pripremanja propovjednika. Tako je bilo i na području Dalmacije: franjevci su imali svoja učilišta u Šibeniku, Kninu, Omišu, Makarskoj, Sinju, Visovcu, Zaostrogu, Živogo-

šću, Imotskom i Karinu. Osobito smo ponosni na naše učilište u Makarskoj (1736.–1999.) koje je baštinik filozofskih i bogoslovnih učilišta koja su postojala u franjevačkim samostanima još od 13. stoljeća. Kao što vidimo, povijest „klerikata“ je duga i bogata.

Katolički bogoslovni fakultet u Splitu

Nove prilike u Hrvatskoj vodile su prema ujedinjenju *Franjevačke teologije u Makarskoj s Teologijom u Splitu* (na kojoj su se školovali kandidati za svjetovne svećenike). Udruživanjem ovih dviju teologija nastao je Katolički bogoslovni fakultet u Splitu¹ (1999. god.). Danas na tom Fakultetu studira po bolonjskom procesu preko 200 studenata, a među njima i 16 mladih franjevac. Svi kandidati za svećenički

Svečano zavjetovanje

¹ Više na: www.kbf-st.hr

red studiraju šest godina (5+1), a u tom razdoblju stječu spoznaje iz mnoštva područja: povijest Crkve, psihologija, kozmologija, antropologija, jezici (latinski, grčki i hebrejski), crkvena glazba, filozofija, Sveto pismo, liturgika, religiozni odgoj, ekumenizam, moralka, crkveno pravo, pastoral, o Presvetom Trojstvu i Djevici Mariji, itd. Prve dvije godine veći je naglasak na filozofskim predmetima, a ostale tri godine posvećene su svetoj teologiji. Šesta godina, kao što sam napomenuo, rezervirana je samo za svećeničke kandidate, a obrađuje uglavnom stvari praktične naravi koje će biti od velike pomoći pojedincima za njihovo sutrašnje svećeničko zvanje i djelovanje. (Ova se dodatna godina popularno naziva „pastoralna“, kada se intenzivira rad na župama). Na Fakultetu predaje preko 35 nastavnika, od kojih su šesnaestorica franjevci.

Godine 1999., osnivanjem novog Fakulteta, franjevački bogoslovi i njihovi profesori preselili su u Split te su nekoliko godina čekali izgradnju svoje nove kuće, a za to vrijeme su bili privremeno smješteni na dvije adrese. Konačno u svibnju 2008. preselili su se u novi Franjevački klerikat² koji je smješten u samostanu na Trsteniku u Splitu. Klerikat nosi naslov po sluzi Božjem o. fra Anti Antiću (1893.–1965.) koji je bio dugo godina odgojitelj (magistar) bogoslova. Danas se za njega vodi proces za proglašenje blaženim. Preseljenje iz Makarske u Split značilo je mi-

jenjanje načina života i životnog okružja, donijelo je suradnju s novim ljudima. Na novom Fakultetu franjevački bogoslovi su započeli studirati zajedno s bogoslovima koji se spremaju za svjetovne svećenike, s časnim sestrama, ali i sa studentima laicima koji se spremaju za nastavničko zvanje. Osim od dobro im poznatih profesora, znanje su počeli stjecati i od svjetovnih svećenika, također nastavnika na Fakultetu. Sve navedeno bio je velik izazov za mlade franjevce i buduće svećenike. Taj izazov su prihvatili i danas se može reći da uspješno žive i djeluju u tim prilikama.

Rad i djelovanje

Život nas franjevačkih bogoslova uvelike je obilježen studijem – po čemu se ne razlikuje u mnogome od života drugih studenata. Osim studija, život nam je prožet posebnostima franjevačkog odgoja i molitvom. Dakle, dva su stožera života u Klerikatu: molitva i rad (studij). Život i rad bogoslova naše Provincije očituje se – između ostaloga – i u djelovanju četiriju sekcija (grupa): **izdavačka, karitativna, liturgijska i sportska**. Radom u pojedinoj sekciji bogoslovi nastoje animirati svakodnevni život, na poseban način duhovni, a ujedno i razvijati svoje različite sposobnosti i sklonosti.

Članovi **izdavačke sekcije** nastoje svojim radom oplemeniti život u Klerikatu, a njihovo djelovanje obuhvaća, uglavnom, izdavanje prigodnih letaka, brošura, čestitki, izvještavanje za

Život i rad bogoslova naše Provincije očituje se – između ostaloga – i u djelovanju četiriju sekcija (grupa): izdavačka, karitativna, liturgijska i sportska.

Vjesnik i portal Provincije, vođenje klerikatske kronike; a na poseban način izdavanje časopisa kojeg držite u rukama! Bogoslovi, članovi **karitativne sekcije**, raznim akcijama žele pomoći braći i sestrama oko nas koji su slabijeg materijalnog stanja. Osobnim susretima s obiteljima ili pojedincima nastojimo kroz razgovor biti podrška i sukladno našim mogućnostima materijalno pomoći. Po naravi našega zvanja pozvani smo pomagati svima, napose onima osamljenima, zapostavljenima i onima koji su marginalizirani! Možemo istaknuti i suradnju s Dječjim centrom „Juraj Bonačić“ – Firule koji se nalazi u našoj neposrednoj blizini te pomoć štitičenicima Doma za djecu „Maestral“. Zadaća članova **liturgijske sekcije** jest da animiraju slavlja liturgijskih čina. Oni se brinu ponajprije za svakodnevne molitvene trenutke: sveta misa i molitva časoslova (*Služba čitanja, Jutarnja molitva, Srednji čas, Večernja molitva i Povečerje*). To su svakodnevni molitveni trenuci koji se odvijaju u našem klerikatu. Na **liturgijsku sekciju** odnosi se i priprema obreda za sve blagdanе i svetkovine kao što su: obredi Velikog tjedna, Božić, svetko-

² Više na: www.franjevci-split.hr

vina serafskog oca sv. Franje (4. listopada), itd. Pjevanje je neizostavni dio liturgije, tako da se ova sekcija brine i za zajedničke probe pjevanja koje se održavaju dva puta tjedno. Bogoslovi imaju i svoj zbor, koji nastupa na priredbama i crkvenim skupovima. Ali treba naglasiti da članovi *liturgijske sekcije* nisu oni koji sami obavljaju sve te poslove, nego im u tomu pomažu i drugi bogoslovi; jer samo kad se vrijedne ruke slože, zajamčeni su i obilni plodovi. Život bogoslova u Klerikatu na osobit se način očituje kroz djelovanje **sportske sekcije**, čiji članovi animiraju rekreacijski život mlađe i starije braće. Već je stari rimski pjesnik Juvenal zapisao u svojim *Satirama*: *Orandum est ut sit mens sana in corpore sano* (Treba se moliti za zdrav duh u zdravom tijelu), uviđajući važnost ovog dara koji dolazi odozgor. Članovi ove sekcije brinu se za redovito održavanje sportskih zbivanja tijekom tjedna. Ovdje na osobit način izdvajamo nogomet i košarku koje igramo na igralištu uz Klerikat. Svakako valja spomenuti stolni

tenis, pikado, trčanje uz more i/li po Marjanu, vožnju biciklom, vježbanje na spravama i sl. Osim organizacijskog i motivacijskog dijela, ova sekcija se brine i za praktične stvari: nabavka potrebnih materijala, održavanje sportskih terena (igralište i rekreacijska dvorana), prikupljanje igrača i dogovaranje termina i sl.

Svečani zavjeti i ređenje

Život s braćom, molitva, studij, fizički rad, rekreacija, itd. – sve to oblikuje mladog čovjeka i daje mu potrebna iskustva za budućnost. Upravo kroz svakodnevni život, a napose kroz odnos s Bogom, čovjek promišlja svoje temeljno opredjeljenje – biti franjevac, biti svećenik. Cijela redovnička zajednica sudjeluje i pomaže mladoj braći da jasno uoče što Bog traži od njih u Crkvi, na koje ih područje Bog šalje. I upravo kada starija braća procjene da se mladi franjevac spreman potpuno zaogrnuti redovničkim habitom i vjerodostojno živjeti tri redovnička zavjeta (poslušnost, siromaštvo i čistoća), radosna ga srca prima u svoju zajednicu (provinciju) kao punopravnog člana. Dakle, polaganjem svečanih (doživotnih) zavjeta, mladići se potpuno predaju bratstvu, pozvani da još vjernije slijede Isusa Krista po primjeru našega utemeljitelja – sv. Franje Asiškog. Ovi se zavjeti obično polažu nakon četvrte godine studija, a u slavlju sudjeluje cijela redovnička zajednica, kao i obitelj zavjetovanika.

Osim svečanih zavjeta, život svakog mladog franjevca-klerika

obilježava i ređenje: đakonsko i svećeničko (prezbiterско). Gospodin je u svojoj Crkvi podigao različite službe za posvećivanje Božjeg naroda i širenje Radosne vijesti. Đakoni i svećenici potpuno se predaju Gospodinu te svojim životima svjedoče čiji su poslanici. Redovnička zajednica veoma brine o svojim kandidatima za đakonat i prezbiterat, bdi je nad njima i upućuje ih dobrim i korisnim primjerima i savjetima. S druge pak strane, svaki je pojedinac pozvan da u svojem srcu bude čvrst i postojan, kako bi mogao cijeli život držati ruku na plugu Gospodnjem i raditi u njegovu vinogradu. Kada zajednica bude sigurna da je pojedinac dostojan slijediti Krista kao đakon odnosno svećenik, predlaže ga biskupu koji ga potom zaređuje.

Na početku šeste godine, o nedjelji Krista Kralja, kandidati bivaju zaređeni za đakonat. Svoju đakonsku službu osobito vrše na dodijeljenim im župama gdje pomažu župniku i župljanima (krštenja, vjenčanja, sprovodi, itd.). Nakon đakonske službe, o blagdanu sv. Petra i Pavla (29. 6.), đakoni bivaju zaređeni za svećenike. Ređenje je velika radost za obitelj ređenika, cijelu redovničku i župnu zajednicu. Slavlje mlade mise u rodnoj župi je neizmjerni blagoslov za sve žitelje mjesta i veoma draga uspomena u životu svih koji sudjeluju na tom slavlju, a osobito mladomisnika. Uprava provincije dodjeljuje mladomisniku prvu službu (župni vikar, daljnji studij i sl.) čime završava razdoblje života i rada u klerikatu. ❖

Đakonsko ređenje

Svakodnevni život mladih franjevac

Tjedan u klerikatu kroz tekst i fotografije

Dnevni red pomoć je redovniku za njegov zdrav psihofizički i duhovni život. On je okvir unutar kojeg pojedinac djeluje, pri čemu mu je ostavljen prostor za slobodno stvaranje i djelovanje; ovisno o sposobnostima i interesima.

Među starim redovnicima bila je česta izreka *Serva ordinem et ordo servabit te* (Čuvaj red i on će tebe čuvati). Dakle, kućni dnevni red u redovničkim zajednicama ima veoma važnu ulogu. Red je postavljen prije svega da usmjeri vrijeme onih na koje se

odnosi. Iako sve točke samostanskog dnevnog reda nemaju jednaku važnost, obdržavanje svake pridonosi razvoju pojedinca i zajednice. Važnu ulogu, naravno, imaju one točke koje pridonose približavanju Kristu (euharistija, liturgija časova,

Fra Ivica Perica, Split
- student teologije

Čitaonica

S izleta

Molitva u samostanskoj crkvi

Iz učionice Fakulteta

klanjanje pred Presvetim, krunicom i sl.), ali su neizostavne i one točke koje pridonose dubljem upoznavanju braće međusobno (druženja u bratstvu i čitaonici, objedi, igre i sl.).

Kako biste bolje upoznali našu klerikatsku zajednicu u Splitu, podijelit ćemo s vama naš dnevni red kroz tekst i fotografiju. Jedan dan franjevačkog bogoslova započinje u ranim jutarnjim satima. Ustajanje je u 5:30 sati. Misno slavlje, zajedno s *Jutarnjom* molitvom, započinje u 6 sati.

Nakon euharistije slijedi doručak i pripremanje za odlazak na Fakultet. Većina bogoslova koristi gradski prijevoz dok neki laganom šetnjom, za malo više od pola sata, stignu na cilj u Zrinsko-frankopanskoj (iznad starog Hajdukova stadiona) do 8 sati.

Četvrtkom je sat klanjanja pred Presvetim uz blagoslov, dok svaki prvi ponedjeljak u mjesecu imamo misu na latinskom jeziku.

U 13 sati je molitva *Srednjeg časa*, a u 13:15 je vrijeme ručka. Između 14 i 16 sati je vrijeme odmora i mira u samostanu. Vrijeme od 16 do 19 sati je predviđeno za osobno učenje po sobama i potreban rad u samostanskoj zajednici. Od 19:15 do 20 sati vrijeme je za molitvu – *Služba čitanja*, *Večernja* i prigodno razmatranje odgojitelja ili samih bogoslova. Subotom navečer je molitva krunice prije večernje molitve. Nedjeljom je u 9:30 sati sveta misa s narodom dok je navečer u 18:30 pjevana

molitva *Večernje*. Četvrtkom je sat klanjanja pred Presvetim uz blagoslov, dok svaki prvi poneđjeljak u mjesecu imamo misu na latinskom jeziku. Petkom poslijepodne imamo probe pjevanja za nedjeljnu svetu misu.

Subota je i dan čišćenja samostanskih prostorija. Tada svaki bogoslov obavlja svoju redovitu službu za koju je zadužen tijekom akademske godine. Uz to svaki od bogoslova sudjeluje u radu jedne od četiriju sekcija koju sâm odabire – *izdavačka, karitativna, liturgijska i sportska*. To su područja na kojem svaki pojedinac može iskazati svoju kreativnost i mogućnosti.

Svaki dio godine nosi svoje posebnosti te je naš redovnički život sadržajno bogat. Izdvajamo posjete župama, nastupe na-

šeg zbora, ljetne odlaske po provincijskim samostanima, duhovne vježbe, zajedničke proslave imendana i rekreaciju (nogomet, košarka, stolni tenis, balote, platinarenje, vožnje biciklom i sl.).

Dnevni red pomoć je redovniku za njegov zdrav psihofizički i duhovni život. On je okvir unutar kojeg pojedinac djeluje, pri čemu mu je ostavljen prostor za slobodno stvaranje i djelovanje; ovisno o sposobnostima i interesima. Život nije lagan niti bezbrižan – isto vrijedi i za život redovnikâ. No, ako je temelj Krist i ako uskladimo njegovu volju za nas s nama samima, tad uistinu možemo osjetiti radost življenja i uskliknuti s psalmistom: *Kako je lijepo kao braća zajedno živjeti*.

Mir i dobro.

Večernje druženje u bratstvu

Zajednička rekreacija

Dnevni rad u sobi

Iskustvo duhovnog zvanja

Mladomisnik o zvanju i putu do svećeništva

Fra Perica Maslač, Šibenik
– župni vikar u
Župi Gospe van Grada

Opća je činjenica da bilo koja društvena pojava djeluje na ljude, na njihovo raspoloženje i vladanje, bilo pozitivno bilo negativno. Ali vjera sigurno djeluje najdublje, jer dopire do čovjekove srži, do svetišta savjesti, do životnoga izvora. I to djeluje u čitavu rasponu životnoga disanja, od kolijevke do mrtvačkog lijesa, osmišljavajući zagonetku

ljudskoga postojanja i povezujući ovaj vremeniti grad s onim vjekovitim.

Djetinjstvo na rodnoj grudi

Vjera koju sam primio obredom krštenja, na svetkovinu Ma-le Gospe, na dan kad je Crkva u Hrvata u Mariji Bistrici slavila „Trinaest stoljeća kršćanstva u Hrvata“; protkala je moje djetinjstvo pohađanjem nedjeljne svete mise, molitvama, blagoslovima,

Svećeništvo je dar milosti Božje, koju mi je iskazao djelovanjem svoje moći. Božja milost duhovnog poziva, kojeg sam osjećao čitavo svoje djetinjstvo, koju nisam zaslužio, dala mi je snagu da nakon osmog razreda učinim jedan mali korak, ali s druge strane tako velik, i odgovorim: „Evo me“.

kroz formaciju

svjedočenjem i poštovanjem. Duboko povjerenje i uvjerenje u Božju prisutnost uvijek je bila u mom srcu. Poštovanje prema svećeniku u kojem se uvijek častio Božji predstavnik ostalo je i danas, i kad sam i sâm svećenik. Pošto sam rođen na blagdan sv. Ivana Marije Vianneya, zaštitnika svih svećenika i župnika, posebno onih na malim i zapuštenim selima, smatram ga uz svoga seoskog župnika koji mi je usadio temelje vjere, svojim zaštitni-

kom i zagovornikom kod Boga. Rodna gruda i domaći krš u Dobranjama neretvanskim, koji je kroz stoljeća gojio i odgojio mnoge generacije i svojom tvrdoćom stvarao čvršće karaktere, negoli modreni grad, ostavio je i na meni trag svoje tvrdoće, ali i osjetljivosti koju i dan danas nosim u sebi. Preseljenjem u „moderni“ grad (Metković) polako upijam njegove prednosti i nedostatke. Crkva Sv. Franje Asiškog, nikla „iz ševara“, privlačila me svojim gostoprimstvom i za dugi niz go-

dina zaduživala i postala drago mjesto, gdje sam dobivao nebrojene milosti i duhovne okrepe te kršćanski odgoj i pouke, posredstvom otaca franjevac – sinova sv. oca Franje.

Vjerujem da je, slušati Božju riječ i služiti joj, najveća milost koju sam mogao dobiti: Riječi istine i pravde, Riječi mudrosti i milosti, Riječ mira i milosrđa, Riječ života vječnoga. Da bi se to uistinu i moglo, potreban je Božji poziv, a On zove koga i kako hoće, poziva uvijek, poziva i danas.

Od sjemeništa do svećeništva

Svećeništvo je dakle dar milosti Božje, koju mi je iskazao djelovanjem svoje moći. Božja milost duhovnog poziva, kojeg sam osje-

Usred vodene arene, poput zlatne medalje, smjestio se Visovac prekriven zelenilom iz kojeg stidljivo izviruje toranj samostana, koji te poput glasa sirena privlači, ne da ti naudi nego da te približi Tvorcu svega.

ćao čitavo svoje djetinjstvo, koju nisam zaslužio, dala mi je snagu da nakon osmog razreda učinim jedan mali korak, ali s druge strane tako velik, i odgovorim: „Evo me“. Taj me odgovor „odveo“ u mojoj četrnaestoj godini u sinjsko sjemenište (1998. godine) pod okrilje Gospe od Milosti, koja me pratila svojim zagovorom kod Sina kroz moje đачke dane u Sinju. Uz učenje koje je vrlo važno za intelektualni razvoj jednog mladića koji je sjemeništarc, važan je i odgoj srca i duše. Službu bilo odgojitelja ili duhovnika svi su franjevci nastojali odgovorno i

savjesno vršiti, tim više jer se radi o mladićima koji trebaju upoznati sebe, oplemeniti karakter i odgojiti volju. Oni nam preporučuju svladavanje, odricanje, samozatajnost, pokoru, samoodgoj, upozoravaju na nedostatke, napasti i kušnje. Nadasve preporučuju ljubav prema Bogu i prema bližnjemu, ljubav koju je imao sv. Franjo prema svim stvorenjima.

Znamo dobro što je divljaka, a što kalem. Poslije kalemljenja, voćka donosi plodove, ali, ako ista ruka koja kalemi ne zna danima i godinama krotiti preostali dio divljake (ispod kalema), divljaka

će brzo pokazati svoju staru zlu ćud („pravu narav“). Svaki čovjek baštini od praroditelja onu „divljaku“, a „kalem“ od Boga. Odgoj čovjeka u vjeri i za život traži svakodnevno „oplemenjivanje“, dobro vladanje, poslušnost, ustrajnost u radu. Božji „kalem“ su Božji darovi i milost koju čovjek prima, u svom životu, za svoju vlastitu izgradnju. Čovjek također sudjeluje u odgoju i sazrijevanju drugoga čovjeka cijelog života svojim primjerom, učenjem i molitvom. Prvi čovjekovi odgojitelji su njegovi roditelji, zatim braća, sestre, rodbina, učitelji, prijatelji, Crkva, a Božji „kalem“ bdije nad svima. Službu odgojitelja vjere i života u sjemeništu i gimnaziji u Sinju vrše i svi profesori – bilo oci franjevci, bilo laici.

Uz sav odgojni, obrazovni i duhovni život u sjemeništu na prvo mjesto stavljam pobožnost prema Majci Božjoj jer smo mi sjemeništarci „Gospini pitomci“, pred čijom smo se Prilikom svake subote točno u podne molili za svoj odgoj, obrazovanje i duhovni život. A duhovni se život sastojao od sv. mise, molitve Časoslova, duhovnih razgovora, čitanja duhovnog štiva, egzorta, razmatranja, duhovnih vježbi, svibanjske pobožnosti...

Novicijat kao vrijeme intenzivnijeg uvođenja u redovnički život i vrijeme kušnje uveden je u Franjevačkom redu 22. rujna 1220. godine bulom pape Honorija III. *Cum secundum consilium*. Bulom se određuje da svi koji se žele priključiti Redu moraju proći vrijeme kušnje od godinu dana, da se oni koji će prihvatiti redov-

Bogoslovi nose sliku Gospe Sinjske

Božja ruka koja me vodila i vodi kroz život, dovela me do „oltara“. Božja ruka koja mi je dala milost da budem svećenik, neka bude uza me kod svake svete mise, kod svakog služenja Bogu i bližnjemu.

ničku stegu kroz određeno vrijeme kušaju i da se u njoj vježbaju. Pod vodstvom odgojitelja (meštra) tijekom godine novicijata na Visovcu, „oltaru na jezeru“, proučavali smo (nas sedmorica) temelje i zakonitosti života zajednice u kojoj želimo postati punopravni članovi – i to teoretski i praktično. Teoretski – izučavajući spise, smjernice, knjige u kojima se obrađuje Pravilo i dokumenti Reda, kao i sam povijesni hod i razvoj Reda i Majke Provincije. Praktično – svakodnevno promatrajući u samostanu stil i način života i stvarne zakonitosti života zajednice, uz neizostavnu svakodnevnu svetu misu, molitvu Časoslova i razne franjevačke molitve, poput franjevačke krunice.

Usred vodene arene, poput zlatne medalje, smjestio se Visovac prekriven zelenilom iz kojeg stidljivo izviruje toranj samostana, koji te poput glasa sirena privlači, ne da ti naudi nego da te približi Tvorcu svega. Udaljen od „suvremene civilizacije“, „miljama daleko“, svakog došljaka ostavi bez daha. Najljepše od svega bila mi je molitva krunice i večernje molitve u predvečerje, nakon dana provedenog u Remetiću ili Mačkovici (mjesta gdje smo jačali svoje tjelesne mišiće), šetajući oko otočića ili sjedeći kod „mlina“, dok je sunce polagano poput pogrbljenog seljaka umornog nakon cjelodnevnog

oranja odlazilo na počinak. Sklad otočića, njegove flore i faune, ne remeteći pritom postojeći sklad, nadopunjuju svojim jednostavnim izgledom crkvice i samostan, strpljivo građene rukama fratarata i đaka (novaka), odaju dojam da su tu izrasle zajedno s okolnim raslinjem. Dan polaganja prvih, privremenih, redovničkih zavjeta – siromaštva, čistoće i poslušnosti – je ujedno i dan opraštanja s otočićem. Komadić srca je ostao ležati na sivom kamenu, milovan sjenkom maslina i uspavljivan pjevom Krke. A duša se poput nemirnog djeteta, otima pred nepoznatim i vraća u krilo majke Gospe Visovačke, čeznući da u njezino zagrljaju zauvijek usne.

Bogoslovija je ustanova u kojoj se odgajaju kandidati, koji su se, nakon završenog novicijata, opredijelili za redovničko i svećeničko zvanje. Sav odgoj bogoslova ide za tim da se oni izgrade kao pravi pastiri duša po uzoru našega Gospodina Isusa Krista, Učitelja, Svećenika i Pastira. Dvije glavne odrednice u životu bogoslovije su intelektualna izobrazba i duhovnost. Svaki dan bogoslovi slave sv. misu i imaju redovite zajedničke molitve: moljenje Časoslova, klanjanje pred Presvetim i moljenje krunice, zatim duhovne vježbe.

Vrijeme u bogosloviji je također i nadasve vrijeme studiranja. Kršćanska vjera ima jednu racionalnu i jednu intelektual-

nu dimenziju. Bez njih vjera ne bi bila to što jest. Stoga je važno temeljito poznavati Sveto pismo kao cjelinu, crkvene oce i velike crkvene sabore; zatim razumijevanje pojedinih istina i sadržaja vjere u njihovu jedinstvu, štoviše, u njihovoj krajnjoj jednostavnosti; poznavati bitna pitanja iz moralne teologije i društvenog nauka Crkve, crkvenog prava, ekumenske teologije; poznavanje različitih kršćanskih zajednica i temeljno poznavanje velikih religija, kao i filozofije; a sve to pomaže razumjeti ljudska traženja i pitanja na koje vjera želi dati odgovor. Božja ruka koja me vodila i vodi kroz život, dovela me do „oltara“. Božja ruka koja mi je dala milost da budem svećenik, neka bude uza me kod svake svete mise, kod svakog služenja Bogu i bližnjemu.

Sveti Franjo, zagovaraj nas

Mi ti se, sveti Franjo, utječemo, da pomogneš našim sjemeništarcima, novacima i bogoslovima u njihovu odgoju i studiju, da se jave novi kandidati, oduševljeni svećeničkim i redovničkim zvanjem, *sposobni i željni posla na nji-vi Gospodnjoj, kandidati koje ljudska hladnoća ne umara, a poteškoće ne plaše, koji su voljni ispuniti volju Božju, a ona je „posvećenje naše“* (1 Sol 4,3). Utječemo ti se, sveti Franjo, mi današnji franjevci, da ostanemo sastavni dio povijesti i života našega naroda kao što su to naša braća bila kroz stoljeća, kako i Ivo Andrić u pripovijesti *Za logorovanja* kaže: *Kad propadne sav svijet i sve države, vjeruj, ovi će fratri plivati kao zejtin pri vrhu.* ❖

Nekad bilo, sad se spominjalo

Sjećanja najstarije braće Provincije

Fra Ante Bešlić, Split
- student teologije

Franjevački samostan u Makarskoj

U crkvu bi išli u dvoredu s rukama u rukavima – moleći „Miserere mei Deus“. U blagovalištu je za vrijeme jela bio muk, a netko bi čitao jedan odlomak iz Evanđelja, iz liturgijskog kalendara ili iz povijesti Reda i Provincije odnosno života svetaca – sve to na latinskom jeziku. Šutnja je bila ponedjeljkom, srijedom i petkom.

Provincija Presvetog Otkupitelja ima 258 fratarata, što ju čini najbrojnijom redovničkom zajednicom u Hrvatskoj. Oso-

bito se ponosimo najstarijom braćom koji su s nama podijelili svoja sjećanja iz mladosti, posebno iz klerikata. Ova braća imaju preko 90 godina, a to su: fra Petar Bezina, fra Karlo Jurišić i najstariji fra Vjeko Vrčić.¹

Fra Vjeko Vrčić: Duhovni kroničar Imotske krajine

Fra Vjeko je rođen u Imotskom 28. 2. 1914. Filozofiju je učio u Sinju od 1932. do 1934., a studij bogoslovije u Makarskoj od 1934. do 1938. godine. Danas živi u imotskom samostanu. Ističući da je mirno doživio visoku dob, fra Vjeko zahvaljuje dragom Bogu što – kao najstariji svećenik Provincije, a i Splitsko-makarske nadbiskupije – još uvijek može govoriti misu i ispovijedati te tako pomoći braći u samostanu. *Pošto sam rođen vrlo blizu samostana u Imotskom – nastavlja fra Vjeko – kao mali tamo sam često dolazio. Kada sam bio u drugom razredu osnovne škole, sreo me kod velikog oltara fra Ante Antić i upitao me:*

¹ Među njima je i fra Andeo Cvitanović (r. 15. 3. 1914.).

„Bi li ti rado služio misu?“. Pristao sam i rado sam dolazio. Taj isti sveti čovjek, bit će mi magistar (odgojitelj) u bogosloviji četiri godine i spremi me za svećeničko ređenje. Privučen njegovim primjerom, otišao je u Sjemenište, a potom u novicijat 1931. godine u Zaostrog, gdje je redovnička disciplina bila teška. Tu se s kolegama spremao za polaganje redovničkih zavjeta: siromaštva, čistoće i poslušnosti.

Fra Vjeko nam dalje priča o životu nakon Zaostroga: Prešli smo u Sinj. Filozofija je morala biti glavna. Imali smo tekstove na latinskom jeziku, a učiti je bilo teško. Magistar nam je bio neobično strog. Klerikat je bio uvijek zaključan: nisi mogao nikamo. Dizali smo se u pet sati ujutro, išli u kor gdje smo molili oficije (liturgiju časova). Magistar bi čitao razmatranje. Neispavan, satrven učenjem i školom, naslonjen na prozor – odmah bih zaspao. Uvečer, prije večere, bilo je razmatranje za svu samostansku obitelj. Hranili smo se redovito zajedno s ostalim fratrима u samostanu. Za nas mlade bilo je slabo, trpjeli smo. Svi smo ustrajali u patnji. Čekali smo kad će svanuti dan da se nađemo u Makarskoj, kod dobrog magistra fra Ante Antića.

Nakon filozofije u Sinju,² fra Vjeko odlazi u Makarsku. Opisuje nam život ondje, a osobito ulogu magistra fra Ante Antića: Bogoslovija se nalazila u velikom kamenom zdanju blizu mora. U

prizemlju su bili razredi za predavanja i školu. Na dva kata bile su sobe za bogoslove. Bilo je oko 30 bogoslova naše Provincije, a četiri godine bili su tu došli bogoslovi zadarske, a onda i dubrovačke Provincije. Bilo je i njih oko 30. Dakle, veliko društvo. Vrata na bogosloviji nisu preko dana bila zaključana. Mogao je bogoslov u svako doba izići u dvorište i prošetati po miloj volji. Moglo se i po samostanu kretati prema potrebama. Trebalo je paziti na disciplinu. Trebalo se držati dnevnog rasporeda. Znalo se kad se ide na zajedničku šetnju i ljeti na zajedničko kupanje. Osjećali smo se kao slobodni ljudi, vezani zavjetima i posebnim zakonima.

S posebnim se poštovanjem fra Vjeko prisjeća fra Ante Antića: Upoznali smo se s magistrinom fra Antom Antićem. Fratar mila lica. S osmijehom se rukovao sa svakim od nas. Ta lijepa pojava pratit će nas pune četiri godine. Bio je duša života u klerikatu.

Dragi Bog nam ga dao. Nastojao je iskreno da svakom bogoslovu bude prijatelj. Pazio je na disciplinu. Prekršaj je znao i kazniti. Za veću pogrešku trebalo je čistiti zahod. Pri koncu bi se i on pridružio i pomogao kažnjenom. Bio je neobično ponizan. Znao je posavjetovati u pojedinim slučajevima, kad bi osjetio da netko nije za redovnički život. Nije mu se moglo ništa sakriti. Držali smo da ima u tome milosna saznanja.

Ponosan sam što sam diplomirao na Teologiji u Makarskoj – ističe fra Vjeko. Drago mi je da današnji bogoslovi naše Provincije žive u centru u Splitu. Dionici su bogoslovskog fakulteta – zajedno s bogoslovima Splitske metropolije i studentima civilnog staleža čine veliku zajednicu. U današnje moderno doba to znači mnogo. Vrijedni profesori žele u duhu kršćanske ljubavi osposobiti studente za proširenje Kristova Kraljevstva. Pomogla ih Djevica Marija.

Zbor bogoslova

² Godine 1936. filozofija iz Sinja premještena je u Makarsku, čime je kompletiran petogodišnji studij po uzoru na bogoslovne fakultete u Katoličkoj crkvi.

Fra Petar Bezina: Neumorni tražitelj istine

Fra Petar je rođen 14. 4. 1917. u Prugovu. Studirao je na Franjevačkoj visokoj bogosloviji u Makarskoj od 1938. do 1943. god. Danas živi u samostanu Gospe od Zdravlja u Splitu.

Fra Petar nam opisuje prve dane na bogosloviji: *Šestorica smo položili veliku maturu u Sinju 1938. i iste godine upisali se na studij bogoslovije. Kad smo došli u Makarsku, susret s fra Antom Antićem bio je neobično iskren i otvoren, kao s majkom. Žarenjem očiju, otvorenosti srca, plemenitosti duše privlačio nas je. K njemu smo pristupali bez straha. U pet postojećih razreda bilo nas je oko četrdeset do pedeset bogoslova. Ubrzo smo se uklopili u dnevni red klerikata i u nastavni program bogoslovije. Profesori su bogoslovima jačali hrvatsku nacionalnu svijest.*

Fra Petra nastavlja svoj govor o fra Anti: *Njemu je bila povjereni dužnost duhovne izgradnje bogoslova. Bio je svećenik izgrađene osobnosti, franjevac sa svim odlikama u najvećem stupnju. Nije mu se moglo ništa prigovoriti. Sebe je potpuno predao Bogu, a svoje vrline je primjenjivao na mlade bogoslove. Načelo mu je bilo svačkom utisnuti u dušu svijest o nazočnosti i providnosti Božjoj. Kod nekih je u potpunosti uspio kao kod fra Rafe Kalinića, koji je to dokazao svojim kreposnim životom i mučeničkom smrću. Osobni govor bio je u njegovoj sobi, a najčešći na šetnji. Nekog bi bogoslova izdvojio iz skupine i s njim bi*

razgovarao. Imao je posebnu moć uočavanja duhovnog stanja. Prodirao je u dubinu duše. Teško mu je tko tajio. Nije nastupao ljutito. Bio je vrlo umiljat. Nikog nije prisiljavao da prihvata njegovo mišljenje. Mislim da nije bilo nikog tko bi na njega bio ljut. Poslije odlaska bogoslova iz Makarske redovito se s njima dopisivao.

Za vrijeme mog školovanja u svijetu su bile vrlo teške političke prilike – sijeca se fra Petar tih teških vremena. Rat je bio neizbježan. I nažalost, započeo je 1939. Ruši se Jugoslavija, a Hrvatska se proglašava nezavisnom državom. Poslije 1102. godine dobili smo slobodnu i nezavisnu državu Hrvatsku – 10. travnja 1941. Radio Zagreb javio je cijelom svijetu da je Hrvatska postala nezavisna država. Njezina se zastava zavijorila u mnogim državama svijeta. Profesori zaneseni hrvatskom državom drže građanima predavanja, govore po raznim ustanovama. Čitav samostan diše hrvatskim duhom.

Fra Karlo Jurišić: Mudri učitelj života

Fra Karlo je rođen 13. 8. 1918. u Sarajevu. Studirao je u Makarskoj od 1938. do 1943. godine. Danas živi u makarskom samostanu.

Fra Karlo nam je veoma živo pripovijedao o svojim klerikatskim danima: *U Sinju smo maturirali 1938. Malo kasnije je nastala Banovina Hrvatska kada je ta matura bila priznata. Potom sam došao u Makarsku u bogosloviju koja je počela početkom rujna. U bogosloviji se moralo dosta učiti – nastavlja fra Karlo – a glavni*

**Ako pšenično
zrno, pavši na
zemlju, ne umre,
ostaje samo; ako
li umre, donosi
obilat rod.**

predmeti, kao što su filozofija, dogmatika, moralka i crkveno pravo, predavali su se na latinskom jeziku. Ne samo da su se predavali na latinskom, nego smo mi morali i odgovarati na istom. Sredinom veljače 1939. završio je prvi semestar i tad smo išli u samostan u kojem je bilo najviše hrane jer ga komunisti još nisu orobili – a to je bio Zaostrog. U Zaostrogu smo bili tri dana, a tu nam je fra Bernardin Bajić kazivao sve znamenitosti zaostroškog samostana. Posebno je govorio o Kačiću.³

Fra Ante Antić je bio magistar i fra Karlu, koji ga se rado sijeca: U Makarskoj smo imali magistra fra Antu Antića, to je jedan sveti čovjek, sluga Božji, kandidat za oltar. Fra Ante je bio čovjek koji je uživao glas sveca od svoga djetinjstva pa preko sjemeništa i klerikata do svećeništva i na poslijetku do svoje smrti. O njemu su svi fratri govorili da je dobar čovjek, a on se sam nikada nije pohvalio niti o ikom jedne ružne riječi izrekao. Posebno se prisjeća duhovnih nagovora i šetnji s njim: Fra Ante je predavao mistiku i asketiku. Bio nam je ispovjednik i duhovnik. Pisao je duhovna pisma, a mene je molio da mu ih tipkam. Svaki dan smo kao bogoslovi išli poslijepodne na šetnju, a magistar bi išao iza nas. Ljeti smo u pet sati imali zajednički oficij u koru nove crkve s profesorima te meditaciju od pola sata, a nakon toga smo išli na kupanje. Na kupanje smo, isto kao i po gradu, išli u habitima.

Fra Ante Antić:
Ta lijepa pojava pratit će nas pune četiri godine. Bio je duša života u klerikatu. Dragi Bog nam ga dao. Nastojao je iskreno da svakom bogoslovu bude prijatelj.

Opisuje fra Karlo i pojednostiti iz svakodnevnog života: U crkvu bi išli u dvoredu s rukama u rukavima – moleći „Miserere mei Deus“. Tada nas je u bogosloviji bilo tridesetak. U blagovalištu je za vrijeme jela bio muk, a netko bi čitao jedan odlomak iz Evanđelja, iz liturgijskog kalendara ili iz povijesti Reda i Provincije odnosno života svetaca – sve to na latinskom jeziku. Šutnja je bila ponedjeljkom, srijedom i petkom, a uvijek se čitalo do pola jela. Druh dana smo smjeli razgovarati, ali nismo smjeli vikati. Kada bi došao neki župnik, onda bi gvardijan pustio govor. Bila je stroga disciplina.

Riječima fra Petra Bezine završiti ćemo svjedočanstva naše najstarije braće, a nadamo se da će nam svima pomoći za bolje i ljepše sutra: Ljudima je bilo dovoljno otvoriti dušu. Oni su to osjetili. Zbog toga nikada nisu dopustili da njihov pastir bude gladan i da pogine. Bio je to težak, ali i ugodan život. Žrtva je urodila plodom. Čovjeka smo podigli iz mrtvila na noge, a on je život nastavio s vjerom. Žrtva i ljubav našeg čovjeka ne smije se zaboraviti. Do smrti mora se biti s njim! ❖

³ Fra Andrija Kačić Miošić (1704.–1760.), narodni pjesnik, pisac Razgovora ugodnog naroda slovinskoga (1756.).

Poslušaj njegov glas! Zove te!

Meditacija o duhovnom pozivu

Fra Antonio Mravak, Split
- student teologije

Bog je strpljiv i čeka na naš odgovor. Taj glas najbolje ćemo razumjeti u ozračju molitve koja je prostor zajedništva i blizine. Molitva se rađa i raste u međusobnom odnosu s Bogom.

Bog svakog čovjeka poziva! Čovjek može od Boga bježati, skrivati se poput Adama, lutati cijelom zemljom poput Kajina, može kušati živjeti bez Boga, potiskivati ga iz svijesti, zaboravljati ga, ali Bog ga uvijek iznova poziva. Po krštenju taj poziv postaje još jači, postajemo sinovi Božji i kćeri Božje. Svaki poziv uključuje i poslanje, a ono se sastoji u ostvarenju poziva. Temeljni poziv svakog krštenika jest svetost i svjedočenje za Boga. U tom općem pozivu na suradnju, Bog neke osobe poziva i na jedan tješnji vid zajedništva s njim, poziva ih da ga izblije slijede u redovničkom i svećeničkom životu. Živimo vrijeme krize toga poziva, stoga često postavljamo pitanje: je li Bog taj koji ne poziva ili je problem u čovjeku koji se ne odaziva? Jedno je sigurno: da Bog poziva i danas kao i u drugim vremenima. Pitanje je: čujemo li taj glas?

Bog je strpljiv i čeka na naš odgovor. Taj glas najbolje ćemo razumjeti u ozračju molitve koja je prostor zajedništva i blizine. Molitva se rađa i raste u međusobnom odnosu s Bogom. Ona je prostor za sazrijevanje izbora zvanja i za njegovo svakidašnje obnavljanje, motreći Njegovo lice. Pokušajmo čuti Božji glas i u glasovima ljudi koji nas svakodnevno okružuju: svećenikâ, redovnikâ i redovnica. Njihov poziv je i poziv za druge, poziv na

služenje drugima, poziv na molitvu za druge. Krenuti na taj put znači razumjeti život kao nikad završeni proces, kao projekt kojeg treba stalno usavršavati.

Ostaviše sve...

Primjeri iz Svetog pisma pokazuju nam da u korijenu svakog autentičnog poziva stoji Gospodin koji poziva, koji prvi čini korak. Taj divan prizor ostavili su nam braća Šimun i Andrija te druga dvojica braće – Jakov i Ivan Zebedejevi (Mk 1, 16-20). Napuštaju oca, lađe i mreže. Ne radi se o nekom junačkom odricanju koliko o činjenici da ih je zahvatila nova stvarnost, da su ispunjeni novom sigurnošću od koje se ne mogu oduprijeti.

Prvo što Evanđelje navodi jest Isusovo „vidjeti“: *vidje* Šimuna i Andriju. Ovo „vidjeti“ utemeljuje nešto novo i trajno, označuje čudesnost susreta osobe s osobom. Nakon susreta s Isusom događa se jedan novi početak u životu ovih ljudi, to je početak koji će obilježiti čitav njihov život. Isus ih poziva: *Hajdete za mnom!*. On im ne predlaže nikakav program onoga što će raditi, ne daje prijedloge ni obećanja, ne nastoji ih nagovoriti da ga slijede, jednostavno zove. Taj se poziv u potpunosti odnosi na Isusovu osobu, on je taj kojega treba slijediti. Ne trebaju se usmjeriti prema nekom programu ili nekoj stvari, nego prema osobi

Isusa Krista. Iz susreta Krista s ovim ljudima vidimo da poziv nema općenito značenje, nego je upravljen određenim osobama. Oni se potpuno povjeravaju njemu. Ono što im Isus daruje jest njegova prisnost.

Šimun i Andrija ostavljaju svoje mreže, Jakov i Ivan svoja oca Zebedeja. Odlučiti se na nasljedovanje Isusa znači ostaviti dosadašnji način života. Na temelju toga mjerila učenik se odlučuje ostaviti iza sebe sve što ga može zadržati i biti slobodno na raspolaganju Isusu. Ovi učenici ne određuju kojoj će zajednici pripadati, nego to čini Isus. Svojim pozivom, u zajednici od Isusa pozvanih učenika očituje se Crkva, kao mjesto nasljedova-

nja Isusa. *Učinit ću vas ribarima ljudi!* Nova zadaća ovih ljudi ima karakter sveopćeg poslanja, bez granica, za sve ljude.

Pođi za mnom...

Dok razmišljamo o pozivu na nasljedovanje kojeg Isus upućuje ovim ljudima, pokušajmo i sebe pronaći u njemu. *Pođi za mnom!*

Dopusti Kristu da uđe u životni prostor tvoje svakodnevice. Predaj mu ono što jesi, što imaš, svoju istinu bez sužavanja.

Možda taj isti glas često kuca i na vratima tvoga srca da promijeniš obalu, da ostaviš staru luku, da isploviš iz uskislog načina života. Poput ovih učenika

dopusti Kristu da uđe u životni prostor tvoje svakodnevice. Predaj mu ono što jesi, što imaš, svoju istinu bez sužavanja. Ovi ljudi su nam svojim životom – poput mnogih svećenika, redovnika i redovnica – pokazali da se nešto mora ostaviti jer se i nešto susreće; ostavlja se sve jer se susreće sve – Onoga koji je sve. ❖

Franjevački bogoslovi

VAPAJ

U BESKRAJU NIČEGA
 JA NITI NE POSTOJIM.
 AL' ZNAM,
 TU NE PRIPADAM
 JA NISAM TEK NIŠTA
 BOŽE SIN SAM TVOJ,
 TVOJE DIJETE
 KAP SKORENA VOSKA
 SVIJEĆE VJEČNOSTI
 KAP KAPLJICE MORA,
 MORA ŽIVOTA
 TU SAM I POSTOJIM
 I DOK PONIREM U TAMU
 I DOK NESTAJEM U SAMOĆI
 JA SPOZNAJEM
 ŽIVOT JE BORBA
 LJUBAV NAGRADA
 ČOVJEK SAM, NE NIŠTA
 I KAD PADAM
 BOŽE TVOJ SAM SIN
 (2004.) ✚

ISUS JE MOJ BOG

NA PUTU KA SVJETLU
 JA OSTAVLJAM VRIJEME
 OSTAVLJAM MJESTA
 I SEBE I TEBE

NA PUTU KA SVJETLU
 DOK GLEDAM KROZ SNOVE
 JA ZADRHTIM ČESTO
 U SVITANJE ZORE

BIJELI ČOVJEK ME ZOVE
 NA ZLATNA POLJA
 ZAGRLI ME KAŽE
 AKO TE VOLJA

ON NJEŽNO ME ZOVE
 I JA ĆU NJEMU POĆI
 NE BOJIM SE VIŠE
 NI SJENA NI NOĆI

ISUS JE MOJ BOG
 ON JE MOJ BOG

I KAD LUTAO SAM
 UVIJEK BIO JE UZ MENE
 DIZAO MI GLAVU
 TEKAO KROZ VENE

I PLAKAO JE SA MNOM
 NA RUBOVIMA SVIJETA
 I SMIJAO SE U MENI
 ZA BUDUĆA LJETA

BIJELI ČOVJEK ME ZOVE
 NA LIVADE SNENE
 NA OBALE SVOJE
 DA ZAUSTAVIMO VRIJEME

ON ZOVE ME NJEŽNO
 I JA ĆU NJEMU POĆI
 NE BOJIM SE VIŠE
 NI SJENA NI NOĆI

ISUS JE MOJ BOG
 ON JE MOJ BOG
 (2004.) ✚

Fra Ivica Perica, Split
 - student teologije

Sv. Franjo je 1225.
 godine spjevao „Pjesmu stvorova“

Otkrio sam smisao

*Otkrio sam smisao,
Zašto sam disao
I stihove pisao...*

*Otkrio sam smisao,
Zašto sam plakao
I iskreno se smijao...*

*Otkrio sam smisao,
Komu sam pjevao
I srce darovao...*

*Otkrio sam smisao,
Nisam ga tražio
U srcu se skrivao... ❖*

Dar

*Nisam sanjao, vidio sam,
osjetio i dotaknuo...
Nisam tražio, dobio sam,
imao i uživao...*

*Nisam pisao, riječi su došle,
same su pale, pjesmu stvarale...
Nisam pjevao, glas se orio,
sam potekao, druge zadivio...*

*Nisam živio, osjetio sam,
ljubio i patio...
Nisam umro, nosiš me,
čuvas me, štitiš me...*

*Nisam ništa napravio,
a sve sam dobio,
Ti si me darovao...*

On mi se smiješi...

*Bog mi se smiješi,
razvlači osmijeh svoj.
Nije tuga, to nije,
ljubi me i život moj.*

*Bog me tjera sreći,
gura naprijed, tješi me.
Što sam manji to sam veći,
tiho grli, obuzima me.*

*Kakva je to sreća,
gdje je taj put?
Moja vatra još je veća,
nesta led, nesta stud. ❖*

Fra Mate Milas, Split
- student teologije

Što je istina o „slučaju Galilei“?

Odnos vjere i znanosti

Kuriozitet je u temeljnom sučeljavanju kardinala Bellarina i Galileija: što se tiče znanstvenog argumenta u pravu je bio kardinal Bellarin kad je tvrdio da tada nije bilo znanstvenog dokaza za Kopernikov sustav, a što se tiče teološke interpretacije veze znanosti i vjere, s današnjeg teološkog stajališta u pravu je bio duboko religiozni Galilei.

Akademik Vladimir Paar, Zagreb
– nastavnik na PMF-u

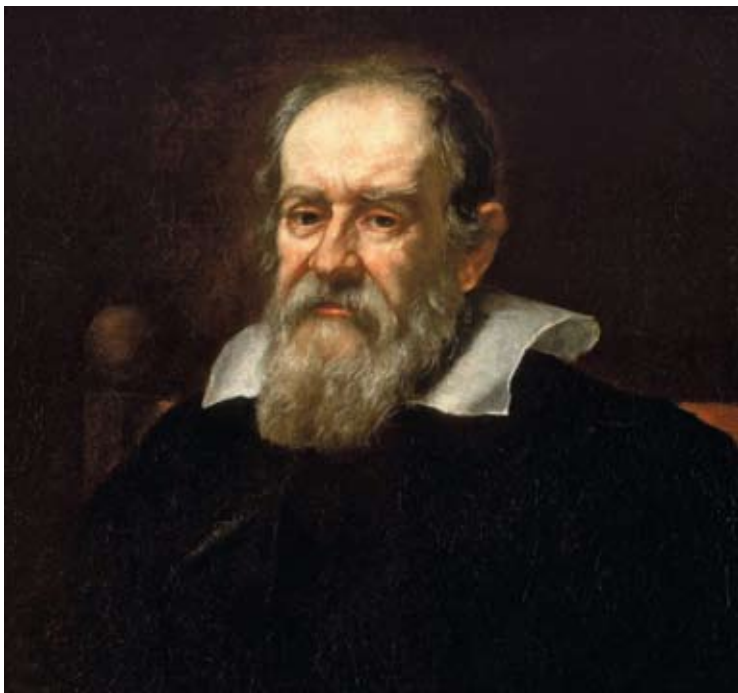
U svijesti šire javnosti Galilei se ponajviše povezuje sa sukobom znanosti i Crkve i s tezom o vjekovnom suprotstavljanju „napredne“ znanosti i „nazadne“ vjere. U prosvjetiteljstvu je Galilei prikazan kao borac za znanstvenu istinu i žrtva nazadne Crkve koja se grubom silom suprotstavljala znanosti. Začudo, ta politički motivirana „istina“ još je uvijek prisutna kod mnogih ljudi.

Galilei je početkom 17. stoljeća pomoću teleskopa, uređaja kojeg je još prije Galileija izmislio i konstruirao Johannes Lippershey u Nizozemskoj i Giovanni Battista della Porta u Italiji, otkrio niz astronomskih pojava. Tumačio ih je pomoću Kopernikovog modela Sunčevog sustava, prema kojemu se planeti gibaju po kružnicama oko Sunca. Galilei je otkrio da Jupiterovi mjeseci kruže oko Jupitera pa je po analogiji zaključio (a to nije znanstveni dokaz!) da na sličan način planeti kruže oko Sunca. No, pritom se suočio s ozbiljnim problemom: dok je sa Zemlje

mogao vidjeti da Jupiterovi mjeseci kruže oko Jupitera, nije mogao neposredno ni na koji način uočiti da Zemlja i drugi planeti kruže oko Sunca. No zanimljivo, Jupiterove mjesece je prije Galileija prvi otkrio Simon Meyr, ali je agresivnom promidžbom slava otkrića pripala Galileiju. Slično si je Galilei uspio prisvojiti slavu otkrića spiralne galaksije u Andromedi, a zapravo ju je prvi teleskopom otkrio von Grenhausen.

Mnogi tadašnji znanstvenici, a među njima i najveći astronom svih vremena Danac Tycho Brahe, kritizirali su hipotezu da se Zemlja giba oko Sunca, koja je uvedena kao moguća još u Grčkoj prije više od dva tisućljeća. Ta hipoteza je imala zagovornike u srednjem vijeku i unutar Crkve te ju je u 15. stoljeću koristio astronom Regiomontanus i u 16. stoljeću kanonik Kopernik. No tada nije bilo niti jednog znanstvenog dokaza da se Zemlja zaista kreće. Astronom Brahe je tvrdio da je Kopernikova teorija u suprotnosti s iskustvom jer bi kretanje Zemlje trebalo imati učinak na padanje tijela, a to se nije opazalo. Drugo, Galileijevi protivnici su se pozivali na stari Aristotelov astronomski argument protiv kretanja Zemlje: odsustvo paralakse zvijezda. To je bio najjači znanstveni argument protiv Galileijeva zalaga-

Galileo Galilei (1564. – 1642.)

Sunčev sustav

**Definitivno ne stoji tvrdnja
prosvjetiteljskih ideologa
da je znanost bila na strani
Galileija, a Crkva protiv
znanosti.**

nja za Kopernikovu teoriju. Naime, u slučaju gibanja Zemlje oko Sunca, zvijezde gledane sa Zemlje trebale bi se tijekom godine prividno gibati po kružnicama. Ta pojava, koja bi se trebala uočiti ako je Kopernikov model točan, zove se paralaksa zvijezda. No astronomi tada nisu mogli uočiti paralaksu zvijezda i to su smatrali dokazom protiv kretanja Zemlje.

**Galileijeva hipoteza bez
znanstvenog dokaza**

U odsustvu ikakvog znanstvenog dokaza, Galilei je tvrdio da su plima i oseka dokaz za kretanje Zemlje oko Sunca. No taj Galileijev „dokaz“ ubrzo je pobio

veliki astronom i fizičar Kepler koji je ispravno povezaao plimu i oseku s djelovanjem Mjeseca na Zemlju. Na tu znanstvenu pogrešku Galileija je upozorio i kardinal Bellarmine koji je bio na čelu Kongregacije sv. Oficija.

Godine 1610. isusovac Clavius, glavni matematičar i astronom na Isusovačkom rimskom kolegiju, poslao je Galileiju pismo u kojemu kaže da su isusovački astronomi svojim istraživanjima potvrdili ispravnost nekih njegovih astronomskih otkrića. U Rimu je Galilei vrlo srdajčno primljen. Isusovci iz Rimskog kolegija održali su posebnu ceremoniju u njegovu čast, a kod

*Bogoslovi asistiraju dekanu kardinalskog
zбора – kard. Angelu Sodanu*

pape Pavla V. je ostao dugo na audijenciji. No Galileijeva astronomska otkrića nisu dala dokaz da Kopernikov planetni sustav odgovara stvarnosti. Galileijevi argumenti davali su samo stano- vitu prednost Kopernikovo- j teoriji nad starijom Ptolomejevom teorijom u kojoj Zemlja miruje, a planeti se po složenim puta- njama gibaju oko nje.

Međutim, isusovački astro- nomi su dobro znali da je pot- kraj 16. stoljeća veliki astronom Tycho Brahe postavio novu te- oriju planetnog sustava: da se planeti (u koje nije ubraja- o Zemlju) gibaju oko Sunca, a Sun- ce se giba oko nepokretne Ze- mlje. Braheov sustav mogao je izvrsno objasniti sva Galileijeva astronomska otkrića, Jupi- terove mjesece i Venerine faze – pri čemu je Zemlja nepomič- na u središtu svemira. Iako su ga isusovački astronomi na to upozoravali, Galilei je Braheove znanstvene argumente sasvim ignorirao. Protiv Galileijevog vjerovanja u Kopernikov model, u kojemu se planeti gibaju po kružnicama oko Sunca, bio je i veliki astronom i fizičar Kepler koji je računima pokazao da Ko- pernikov model nije točan, nego da se rezultati u skladu s astro- nomskim opažanjima mogu do- biti u novom modelu u kojemu se planeti gibaju po elipsama. Tako definitivno ne stoji tvrdnja prosvjetiteljskih ideologa da je znanost bila na strani Galileija, a Crkva protiv znanosti.

Galilei u ozračju sučeljavanja doslovnog i metaforičkog tumačenja Biblije

Po povratku u Firenzu, Galilei se žestoko sukobio s isusovačkim astronomom Scheinerom oko pr- venstva tko je od njih prvi otkrio Sunčeve pjege i kako ih tumačiti – pri čemu su se uzajamno optu- živali za plagijat. Kasnije se poka- zalo da je ipak isusovac Scheiner bio prvi, ali je Galilei bio spretniji u samopromociji. U žaru tog su- koba Galilei je 1613. godine obja- vio članak u kojemu je odlučno zagovarao Kopernikov sustav, ia- ko za to nije imao nikakav znan- stveni dokaz. Tada je kardinal Maffeo Barberini koji je kasnije postao papom, pismeno čestitao Galileiju na briljantnoj raspravi. Međutim, postupno je pažnja skrenula s prirodoznanstvenog aspekta na vezu Kopernikove te- orije i Biblije. Postavljeno je pita- nje kako je Jošua mogao narediti Suncu da stane, ako se Sunce ni- je gibalo (Jš 10, 12-13). Godine 1613. o. Benedetto Castelli ka- že Galileiju da se takvi tekstovi iz Biblije mogu upotrijebiti kao argumenti protiv Kopernikovog sustava. U svom pismenom od- govoru Galilei iznosi svoje ideje o vezi Biblije i znanosti. Kopije tog pisma dospijevaju u javnost i time se otvara javna rasprava. Tada dominikanac Caccini u svo- joj propovjedi oštro osuđuje „no- vu astronomiju“. Kopija Galilei- jevog pisma Castelliju predana je na uvid Kongregaciji u Rimu koja je ocijenila da Galileijevo pismo ne sadrži ništa što bi se protivilo vjeri.

U međuvremenu, u raspravu se uključio karmelićanin Fosca- rini, objavivši knjigu u kojoj je pokušao pomiriti Kopernikov sustav s Biblijom. Knjigu je po- slao kardinalu Robertu Bellar- minu, tada vodećem teologu u Rimu i zamolio ga za mišljenje. Bellarmin, koji je u mladosti stu- dirao i astronomiju u Pisi, na istom sveučilištu gdje je studirao i Galilei, u svom je pismu pri- znao da Kopernikov sustav daje jednostavniji opis astronomskih opažanja nego Ptolomejev pa bi ga mogli smatrati prikladnijom hipotezom. No, kardinal koji je vladao širokim astronomskim znanjima naglašava da Koperni- kov sustav nije znanstveno do- kazan kao činjenica. Dalje kaže da od tumačenja većine crkvenih otaca koji su tekstove iz Biblije tumačili doslovno, ne treba od- stupati u dvojbenim slučajevi- ma. A dvojbe će u pogledu kreta- nja Zemlje biti sve dok Galilei ne iznese znanstveni dokaz Koper- nikove teorije.

Kardinal Bellarmin je inzi- stirao na znanstvenom dokazu Kopernikove hipoteze kao pre- duvjetu da bi se dopustilo druk- čije tumačenje Biblije. A Galilei znanstveni dokaz nije imao! Be- llarminovoj spremnosti da se u slučaju znanstvenog dokaza Ko- pernikove teorije dopusti drukči- je tumačenje relevantnih mjesta iz Biblije zacijelo je pridonosilo i to što su ranije i neki istaknuti teolozi razmišljali o mogućem kretanju Zemlje. Primjerice, sv. Toma nije Ptolomejev sustav s nepokretnom Zemljom smatrao

**Duboko religiozni Galilei
je u svom pismu priznao
Bibliju kao vrhovni
autoritet čak i u znanosti,
u slučaju ako nema
nepobitnih znanstvenih
dokaza.**

definitivnim. U 14. stoljeću na Pariškom sveučilištu zastupana je hipoteza o okretanju Zemlje i mirovanju neba, a biskup Nikola Oresmius zastupao je hipotezu o okretanju Zemlje. U 15. stoljeću hipotezu o kretanju Zemlje iznio je kardinal Nikola Kuzanski.

**Galileijevi teološki
argumenti umjesto
znanstvenih**

Bez znanstvenog dokaza za Kopernikovu teoriju, Galilei u svom novom pismu Castelliju počinje koristiti teološke argumente. Pozivao se na sv. Augustina i sv. Tomu koji su zastupali mišljenje da autoritet Biblije ne treba upotrebljavati u znanstvenim raspravama. Galilei je tvrdio da – iako je većina crkvenih otaca smatrala da je Zemlja nepokretna, a da se Sunce giba – da oni nisu smatrali da u to treba vjerovati kao dokazanu istinu. Međutim, duboko religiozni Galilei je u svom pismu priznao Bibliju kao vrhovni autoritet čak i u znanosti, u slučaju ako nema nepobitnih znanstvenih dokaza. Galilei kaže: „Što se tiče fizikalnih tvrdnji, sve što bi u njima bilo suprotno Bibliji, mora se smatrati pogrešnim i to treba dokazati svim mogućim sredstvima”.

U 20. stoljeću isticano je da je ovim davanjem prednosti Bibliji nad vjerojatnim fizikalnim argumentima, a da istodobno nije bio u stanju znanstveno dokazati da Kopernikov sustav predstavlja stvarnu istinu, Galilei sam sebe uhvatio u logičku zamku. Godine 1615. Galileo ponovno odlazi u Rim da bi propagirao svoje stavove o Kopernikovom sustavu. Tada kardinal Gaetani u pismu dominikancu Campanelli traži njegovo viđenje ove rasprave. Campanella je odgovorio rječitom obranom znanstvene slobode pod naslovom *Apologia pro Galileo*. U Rimu je Galilei s puno žara nastojao uvjeriti astronome i teologe u ispravnost Kopernikovog sustava, iako za njega nije imao znanstveni dokaz. Pritom je ušao u niz konflikata. To je navelo papu, u bojazni da sukob ne bi izmakao kontroli, da naredi Kongregaciji sv. Oficija da razmotri problem. Početkom 1616. godine Galileijevi stavovi su prosljeđeni povjerenstvu od 11 teologa koji su se suglasili s ranijom argumentacijom kardinala Bellarmina. Povjerenstvo je smatralo da je u postojećim okolnostima (tj. u odsustvu znanstvenog dokaza) Kopernikov sustav u suprotnosti s Biblijom. Galilei je pozvan pred kardinala Bellarmina i rečeno mu je da prestane zastupati Kopernikov sustav. Galilei je obećao da će se pridržavati tog uputstva i time je Galileijev slučaj bio zaključen. No Kongregacija je zabranila Kopernikovu knjigu, s obećanjem da će zabrana biti ukinuta kad se

u njoj naglasi da je teorija samo hipotetska.

Sljedećih godina Galilei se nije uplitao u rasprave. No 1623. godine Galileijev dobar poznanik i štovatelj, kardinal Barberini, postaje papa Urban VIII. Baš u to vrijeme izbija sukob između Galileijeva učenika Guiduccija i isusovačkog astronoma Grassija u vezi tumačenja kometa. Tada Galilei objavljuje polemički tekst protiv Grassija i posvećuje ga novom papi. Odlazi u Rim i s papom vodi šest dugih razgovora u vezi Kopernikovog sustava. No da ne bi narušio autoritet Kongregacije, papa daje Galileiju savjet da može nastaviti publicirati radove u vezi Kopernikovog sustava, ali tretirajući ga samo hipotetski – bez inzistiranja da Kopernikov sustav predstavlja stvarnost. A teško bi se mogao osporavati taj papin stav jer ono za što nema znanstvenog dokaza, zaista je samo – znanstvena hipoteza. No Galilei se nije držao papinog savjeta. Godine 1632. objavio je polemičku knjigu *Dijalog između dva glavna sustava svijeta*. Knjigu su odobrili cenzori, čemu je vjerojatno pomogla Galileijeva osobna veza s papom. Galileijev *Dijalog* zasnivao se je dijelom i na klimavim znanstvenim osnovama, a s druge strane na bezobzirnom ismijavanju protivnika Kopernikovog sustava. Tada su Galileijevi protivnici ustvrdili da jedan izmišljeni lik kojega Galilei posebno ismijava u svojoj knjizi ustvari predstavlja papu. Papa se osjetio pogođen kada su mu sa svih strana

tvrdili da ga Galilei ismijava pa je imenovao posebno povjerenstvo da ispita slučaj.

Među crkvenim velikodostojnicima bilo je suprotnih mišljenja o tome kako postupiti s Galileijem. Znakovito je da je najistaknutiji zagovornik obzirnog postupka prema Galileiju bio kardinal Francesco Barberini, papin nećak, kojemu je na raniju papinu molbu Galilei bio mentor pri studiju astronomije. No prevladala je grupa teologa koja je zahtijevala Galileijevo javno poniženje. Galilei se morao javno odreći Kopernikovog sustava i osuđen je na kućni pritvor u svojoj vili kraj Firence. Cijelo vrijeme procesa s Galileijem se postupalo vrlo obzirno – imao je apartman s poslugom, a neposredno nakon suđenja dulje je boravio kao gost na dvoru jednog svog prijatelja nadbiskupa. Nedaleko od Galileijeve vile nalazio se samostan u kojemu su dvije Galileijeve kćeri bile časne sestre. Galilei ih je u svojoj dubokoj religioznosti nagovorio da još u ranom djetinjstvu odu u samostan. A Galileijevom sinu ranije je papa na Galileijevu molbu dao novčanu potporu. Sve to pokazuje prisnu vezu Galileija i Crkve i pokazuje Galileija kao pripadnika Crkve.

Paradoks sučeljavanja znanstvenika Galileija i teologa Bellarina

Hrvatski teolog Vjekoslav Bajsić isticao je da je Galilejevom osudom zadugo prigušena rasprava o vezi Biblije i znanosti,

ali na veliku štetu same Crkve. Bilo kakvo suđenje Galileiju zbog znanstvenih i teoloških neslaganja, bila je pogreška Crkve. Tu je pogrešku priznao papa Ivan Pavao II. U toj greški zacijelo je važnu ulogu igrala i nepovoljna crkveno-politička pozadina jer je to doba rascjepa između Katoličke crkve i protestantizma te vjerskih ratova. No ironija sudbine jest da je od osude najviše koristi imao sam Galilei. Da nije osuđen, vjerojatno bi do kraja

Kardinal Bellarmin je inzistirao na znanstvenom dokazu Kopernikove hipoteze kao preduvjetu da bi se dopustilo drukčije tumačenje Biblije. A Galilei znanstveni dokaz nije imao!

života proveo u besplodnim svađama oko Kopernikovog sustava koji se tada nije mogao dokazati. (Tek 1838. godine teleskop je postao dovoljno snažan da je pomoću njega otkrivena vrlo mala paralaksa jedne zvijezde i time direktno dokazana Kopernikova teorija.) Ovako se u miru svoje vile Galilei vratio problemima mehanike i došao do svog najznačajnijeg znanstvenog otkrića – do zakona inercije i temelja klasične mehanike koje mu je u svjetskoj povijesti osiguralo mjesto jednog od najvećih znanstvenika. Galilei je imao iznimne zasluge i kao najveći popularizator znanosti u povijesti, no

pritom si je prisvajao i tuđe zasluge, svojatajući otkrića koja su otprije njega napravili drugi; na primjer, prije njega drugi su napravili i koristili teleskop, drugi znanstvenik je otkrio Jupiterove mjesece, drugi je znanstvenik otkrio Venerine mijene. Ali s Galileijem ta su otkrića postala opće poznata! Svojim doprinosima klasičnoj mehanici (zakon inercije, načela znanstvene metode, relativnost gibanja, zakon jednoliko ubrzanog gibanja, zakon njihala) Galilei je utro put Newtonu za otkriće osnovnog zakona gibanja mehanike i zakona gravitacije. A Newton je, po općem uvjerenju današnjih znanstvenika, najveći znanstvenik svih vremena.

Kuriozitet je u temeljnom sučeljavanju kardinala Bellarina i Galileija: što se tiče znanstvenog argumenta u pravu je bio kardinal Bellarmin kad je tvrdio da tada nije bilo znanstvenog dokaza za Kopernikov sustav, a što se tiče teološke interpretacije veze znanosti i vjere, s današnjeg teološkog stajališta u pravu je bio duboko religiozni Galilei.

I još nešto: danas je aktualan Galileijev stav, a koji vuče podrijetlo još od skolastičkih teologa, da se Bog iskazuje čovjeku i preko Biblije i preko prirodnih zakona koje je stvorio pri postanku svijeta. S tog stajališta uopće nije moguć sukob znanosti i vjere jer je svaka dokazana znanstvena istina automatski u skladu s vjerom. Na to je ukazivao i papa Ivan Pavao II.

Od svete Klare do 800.-te

S. Marija od Presvetog Srca, Split
(Anka Petričević)
- samostan ss. klarisa

Osam stoljeća drugog franjevačkog reda

Duh Sveti je Franju i Klaru vezao čvrstim nadnaravnim vezom, davao obilne milosti, produbljivao njihov sveti svez jer su imali biti nositelji velike karizme ljubavi, privoditi mnoge duše k Bogu – uz cijenu osobnih žrtava, trpljenja, poniženja, siromaštva.

Jubilarna godina počinje na Cvjetnicu 2011., a završava na isti blagdan 2012. god., kada će se u Asizu održati velika proslava. Naglasak je na Franjinu i Klarinu uzvišenom i svetom jedinstvu.

Sv. Klara i poziv

Nije začudno da je djevojka Klara, kći Favaronea di Offreduccioa, godine 1212. odlazila u Porcijunkulu da posjeti svoga stričevića brata Rufina, kojega je Franjo nadasve volio, ali je njezina prava nakana bila da porazgovori s Franjom, o kojemu se glas već pronio Asizom kao o odabranom Božjem poslaniku, a ona je u svome duhu i srcu bila obuzeta vrhunarnom utjehom i radošću, želeći da pođe istim putem. I taj razgovor bio je za nju otkrivenje nadnaravnoga svijeta. Franjo joj je, u društvu brata Rufina, uzvratio posjet.

I nije prošlo dugo vremena kada je Klara iznijela svoju želju samome asiškome biskupu, koji ju je ohrabrio, pomogao da ostvari svoju želju – time da na sam blagdan Cvjetnice 1212. dođe u katedralu i onda iste noći pribjegne u Porziunculu, gdje će

je dočekati s upaljenim svijećama u ruci Franjo s braćom i gdje će ona pred Marijinim oltarom odmah položiti svoje zavjete. Potom će biti povjerena sestrama benediktinkama u samostanu Sv. Pavla, a potom – nakon petnaest dana – prijeći će u samostan Sv. Anđela Pazanskoga, usred grada. Zbog ovoga izbora, pretrpjela je od rodbine razne poteškoće kao i njezina sestra Janja, koja ju je slijedila na istom putu nakon 15 dana.

Sam Bog je očitovao svoju moć i snagu, svoj izbor ovih odabranih duša, koje će biti temelj drugog franjevačkoga reda i potpora klonulim članovima Kristova mističnoga Tijela.

Sv. Franjo i sv. Klara

Duh Sveti je Franju i Klaru vezao čvrstim nadnaravnim vezom, davao obilne milosti, produbljivao njihov sveti svez jer su imali biti nositelji velike karizme ljubavi, privoditi mnoge duše k Bogu – uz cijenu osobnih žrtava, trpljenja, poniženja, siromaštva. Da se mogu posve predati Bogu, trebali su se odcijepiti od svega što je naravi godilo. Nisu smjeli imati posjeda, osim ono malo

obljetnice ss. klarisa

zemlje što bijaše potrebno da se samostan ogradi. Znamo da je samostan Sv. Damjana u koji se Klara sva sretna smjestila sa svojim sestrama, bio zidina, ali su se one osjećale sretne. U prizemlju bijaše velika blagovaonica i spavaonica, a mali kor bio je uzor siromaštva. Hranu su isprosile – svakodnevno preko braće, a i Klara je zadobila dar čudesa te je sestrama znala priskrbiti kruh.

Od pape Inocenta III. dobila je povlasticu siromaštva „Privilegium paupertatis“. Papa Grgur

IX. koji je posebno volio Klaru i njezine sestre, poticao ih je da imaju nešto posjeda s obzirom na teška vremena i opasnosti koje prijete – posebno od raskolnika Fridrika II., no Klara nije odustala od svoje molbe izjavivši: *Sveti Oče, ne želim nikada biti oslobođena od nasljedovanja Krista!* I papa joj je potvrdio istu povlasticu.¹

Za njom su hrlile mnoge djevojke. Klara je primala i plemkinje i pućanke te je ubrzo mogla osnovati više samostana ne

samo po Italiji, nego i po Europi. Bog je blagoslivljao njezine žrtve, njezinu vjernost.² Davao im je i duhovne utjehe. Franjo je putovao s braćom po svijetu, a Klara ga je u duhu pratila svojom molitvom. Strepila je za njegov život, pogotovo kada je pošao s bratom Illuminatom u tabor sultanu Malec-Camelu u Egipat, želeći ga obratiti. Sultanova doglavnici tražili su za Franju smrtnu kaznu, no na sultana je djelovala Franjina iskrenost i srčanost te ga je još nagradio i preporučio se u njegove molitve.

Aleksandar Haleški bio je Klarin i sestrama vrstan učitelj. Nadasve je voljela slušati riječi o Bogu, o svome Spasitelju te su neke sestre bile svjedokinje čuda: kako je božansko Djetešce za vrijeme propovijedi slijetalo u Klarin naručaj i ona ga je grlila.³ Prizor božićne noći otkriva nam koliko je Klara bila Bogu draga, kada je sa svoje bolesničke postelje u duhu prisustvovala prizorima službe Božje, koju su braća održavala u crkvi Sv. Franje te čula brujanje orgulja i slušala kako braća pjevaju psalme. Vidjela je i same Gospodinove jaslce.⁴

Jer bijaše sjedinjena s Bogom po trpljenju i patnji, Klara je i prema svojim sestrama po-

Martini: Sv. Klara (1193. – 1253.)

¹ Toma Čelanski, *Životopis sv. Klare i njezini spisi*, 14 - "Symposion", knj. X., Split, 2001, str. 34.

² Sada na svijetu ima oko 1000 samostana sestara klarisa.

³ Isto, 37.

⁴ Isto, 29.

Klara je u stopu slijedila svog utemeljitelja i duhovnika Franju, željela živjeti po njegovu uzoru. Željela je ista Pravila kao što ih ima Franjo.

Bogoslovi sa svojim maestrom

kazivala savršenu ljubav. Toma Čelanski navodi detaljno sve njezine vježbe, razne pomoći iskazivane sestrama, kao i vanjskim bolesnim osobama koje bi je zamolile za pomoć te ih je Bog – po njenim molitvama, žrtvama i zaslugama – iscjeljivao. Čudesne su bile njene molitve, tj. uronjenost u misterij ljubavi. I Saraceni raskolnika Fridrika II. približavahu se Asizu da ga unište. Prvo ih eto k samostanu Sv. Damjana. Sestre u strahu pohrliše k bolesnoj majci. Ona ih umiri i naredi da je bolesnu odvedu do vrata i postave pred neprijatelje,

a ispred nje da se postavi srebrena posuda uokvirena bjelokošću u kojoj se čuvalo Presveto Tijelo. Sabrala se u molitvi i rekla svo-
me Kristu: *Zar hoćeš, moj Gospodine, da tvoje goloruke službenice koje sam othranila tvojom krvlju, budu evo, predane u ruke pogana? Čuvaj, molim Te Gospodine, ove svoje službenice koje ovoga časa ja ne mogu sačuvati!* Začas je iz no-
vozavjetnog pomirilišta do nje-
zinih ušiju dopro kao glas nekog dječaka: *Ja ću vas uvijek čuvati!, a ona nadoda: Gospodine moj, ako hoćeš, zaštititi i ovaj grad, koji nas iz ljubavi prema tebi uzdržava. A*

Krist će na to: *Morat će izdržati velike kušnje, ali će mojom zaštitom biti obranjen!* Smjesta je suzbijena smionost neprijatelja i preplašuje se. Sidoše sa zidina na koje se uspeše jer su bili smeteni Klarinom molitvom. I druge su sestre čule Isusov glas...¹

I Klara je doznala za Franjin svete rane koje je primio od Spasitelja na La Verni. Stao je razmatrati muku Gospodinovu punih 40 dana, sažalijevajući raspetoga Spasitelja. I na jedan mah ugleda gdje Seraf sa šest ognjenih krila leti iz neba. Obuze mu dušu i srce neizrecivi žar ljubavi, a na tijelu mu se pojavio še rane: na prsima kao sulicom otvorena crvena rana; ruke i noge bijahu mu probodene ostrim čavlima; njihove crne glavice virile na jednoj strani, a savinuti šiljci na drugoj... Bio je sličan Raspetome.² Znamo da je Franjo došao u Sv. Damjan i Klara mu je zavijala rane, bio je smješten u vrtnoj kućici. Kada je jutrom sinula zora i zasjalo sunce, ispjevao je *Pjesmu brata Sunca*... Remek djelo poezije.

Klara je u stopu slijedila svog utemeljitelja i duhovnika Franju, željela živjeti po njegovu uzoru. Željela je ista Pravila kao što ih ima Franjo. On je zamolio kardinala Hugolina da ih sastavi, no Klara ne bijaše time zadovoljna. Moli ponovno Franju da ih preinači te budu kao i njegova jer je željela potpuno siromaštvo i da se duhovno vodstvo Reda preda maloj braći – franjevcima. Sama

se dala na posao i napisala novo Pravilo koje se u bitnim stvarima oslanja na Pravilo male braće iz godine 1223. koje je potvrđeno papinom bulom. Papa Inocent IV. ispunio joj je želju i Pravilo potvrdio bulom „Solet annuere“ – 9. kolovoza 1253.

Kad Franjo uoči da sestre mogu za se same živjeti, neprimjetno se od njih povuče. To ih razalosti, ali on im napisa pismo da će se za njih trajno brinuti te sastavi svoj „spomenik“ na radost njihovu. Napisano doslovce glasi: *Predragoj sestri Klarici i ostalim njezinim kćerima u Sv. Damjanu, brat Franjo, pozdrav u Isusu Kristu. Pošto ste po nadahnuću Gospodnjem postale djecom Oca nebeskoga i zaručnicama Duha Svetoga pa živite po savršenosti sv. Evanđelja, obećajem zajedno sa svojom braćom da ću vam uvijek pružati svoju pomoć, davati savjet i brinuti se za vas kao i za samoga sebe. S Bogom.*³

Čelanski također spominje: dok je Franjo očekivao smrt, dok je zborio braći o ljubavi, više puta im je opetovao o Klari i njenim sestrama da ih je iskreno ljubio i sada preporuča braći neka se ne prestanu brinuti za njihovu duhovnu korist.⁴ Toma Čelanski detaljno opisuje Klarin život u trajnoj molitvi i saobraćaju s Bogom. Ona se uz križ Spasiteljev privinula, kao i sestre, razmatrajući o mucu Njegovoj. U sv. tjednu padala je u ekstazu, zbog duboke uronjenosti u bol i muku koju je On pretrpio.⁵ I druge

sestre vjerno su slijedile svoju Majku te je duhovni život u Sv. Damjanu cvao i nadaleko širio svoj miris.

Osamstota obljetnica ss. klarisa

Zadnjih godina detaljno smo razmatrale o našem posvećenom životu, o našoj karizmi, o našem radu i molitvi, s naglaskom na kontemplaciju i unutarnji život, o duhovnim plodovima, o utjecaju Samostana na javnost, svakako o duhovno-karizmatičnoj dimenziji te o povijesnoj, kulturnoj i društvenoj ulozi.

U svakodnevnom životu naglasak nam je na molitvi – danoćnoj (svake ponoći ustajemo na molitvu „Matutina“). Križni put se redovito obavlja. Često obdržavamo sat klanjanja; svakoga prvoga petka u mjesecu imamo čitavu noć klanjanje, kao i na bl. Presv. Srca Isusova te na dane duhovnih zvanja. U ovoj ćemo Jubilarnoj godini pojačati to klanjanje. Mnogi nam se trajno preporučuju u molitve. Časna majka često zove vrsne teologe i propovjednike (kao što smo to činili i do sada) te nam održavaju stručna predavanja, tako da po primjeru sv. Majke Klare trajno imamo duhovnu hranu. Pod Regulom smo pape Inocenta IV., kako bijaše i sv. Klara. Sve ove vježbe i molitve HVALA SU BOGU. Po njima se povećava milost u duši, a time i ljubav koja je Kristova krjepost. I On je želi. Ta ljubav je ures zajednice. Ta On je molio na Posljednoj večeri: *Ostanite u mojoj ljubavi* (Iv 15, 9). ❖

¹ Isto, 21, 22.

² I. Cel. pag. 78.

³ II. Cel. pag. 262.

⁴ II. Cel. pag. 269.

⁵ T. Čel, *Životopis sv. Klare*, 31.

Duh Asiza – dar zrelosti i vedrine

Proslava 25. obljetnice Duha Asiza

Ljudski sukobi nisu samo stvar ljudske slabosti, ekonomskih i političkih interesa: u temelju sukoba nalazi se metafizika rata, koja zasniva gradnju vlastitog identiteta na strahu od drugoga i negacijom drugoga. Dok ljudi slijede ovu metafiziku, Boga će pretvarati u idola koji opravdava uništenje drugoga i nikada neće nedostajati razloga za sukobe.

Fra Mijo Džolan, Splt
– ravnatelj Franjevačkog
instituta za kulturu mira

Prije 25 godina, 27. listopada 1986., Ivan Pavao II. okupio je u Asizu 70 predstavnika i vođa najvećih svjetskih religija. Bio je to međureligijski molitveni susret za svjetski mir. Odvijao se bez natruha sinkretizma, kao susret u ljubavi i adoraciji jednom i zajedničkom Bogu. Svatko je u svojoj religijskoj tradiciji izrazio brigu i ljubav prema cjelini svijeta i za mir u svijetu. Svatko je mogao pred Bogom, dodirujući dubine svoje duhovnosti, prepoznati dragocjenost kako svoje religijske tradicije, tako i dragocjenost drugoga pred Bogom. Malo kada i malo gdje se kao tih dana u Asizu drugoga i drugačijeg susretalo kao dragocjenost, a ne kao „pakao“ (Sartre). Ta nova kvaliteta susreta različitih ljudi u svijetu punom sukoba bila je događaj Duha, dala je jedno novo duhovno iskustvo, koje će se kasnije nazvati *Duh Asiza* ili *Logika Asiza*.

Za franjevce i franjevke svijeta činjenica da se jedno od najdalekosežnijih duhovnih

iskustva 20. stoljeća veže uz sv. Franju i korijene naše tradicije može imati također dalekosežne učinke na naše samorazumijevanje i otkriće mjesta i poslanja u suvremenom svijetu.

Malo je uopće mjesta u svijetu poput Asiza i malo je duhovnih velikana u povijesti poput sv. Franje, kamo je papa, ili bilo tko drugi, mogao pozvati predstavnike svih religija bez bojazni da će se netko osjećati strancem, isključenim, nevažnim: vjernike iz Rima, Ženeve, Carigrada, Mekke; Dalaj Lamu, Sikhe, Hinduse, Indijance, afričke tradicionaliste...

Papa je to potvrdio na samom otvaranju susreta: *Ovaj grad Asiz izabrao sam za mjesto našeg dana molitve za mir, zbog naročitog značenja svetog čovjeka kojeg se ovdje štuje – sv. Franje – koga brojne osobe u cijelom svijetu poznaju i poštuju kao simbol mira, pomirenja i bratstva.*

Smisao proslave 25. obljetnice Duha Asiza

Poruka Duha Asiza mogla bi se u negativnoj formi izreći kao poruka da religije u vjernosti svojoj temeljnoj istini ne bi smjele biti dio ljudskih sukoba, nepravde i zla. Često se Duh Asiza pogrešno tumači kao romaniziranje odnosa među religijama bez problematiziranja sablažnjive činjenice da su i religije često

dio ljudskih sukoba, promotori neslobode, diskriminacije i gaženja temeljnih ljudskih prava. Naprotiv, Duh Asiza poziva na obraćenje jer bez obraćenja i religije se kao i svi simbolički sustavi mogu izopačiti u ideologije; i tako mirne savjesti, čak u ime Boga, opravdavati nepravdu i zlo.¹ No, smisao religija nije tek da ne budu dio konflikta, da tek međusobno dijalogiziraju i podnose se u nekoj vrsti primirja, već da u skladu s porukom da nema mira među narodima bez mira među religijama (H. Küng), budu promotori boljeg, pravednijeg svijeta.

Religije će pod jednim uvjetom biti nositeljice radosti i nade svijeta, kako je to prigodom proslave 20. obljetnice Duha Asiza rekao papa Benedikt XVI.: *Kada religijski osjećaj dostigne zrelost, on kod vjernika utvrđuje doživljaj da vjera u Boga, Stvoritelja svemira, Oca svih, mora ohrabriti odnose sveopćega bratstva među ljudima. Činjenica je da su svjedočanstva najuže povezanosti između odnosa s Bogom i etike ljubavi zabilježena u svim velikim religijskim tradicijama.*

Proslava 25. obljetnice Duha Asiza ima smisla ako će nas usmjeravati toj zrelosti i odgovornosti za svijet, koji već po tehničkoj i ekološkoj međuovisnosti čezne za duhovnom zrelošću.

Već se na prvom susretu u Asizu pokazalo da je molitva medij koji nas uvodi u doživljaj zajedništva pred Bogom, upućenosti na Boga i jednih na druge.

Molitvom u duhu Asiza nitko ne gubi ništa od svog identiteta. Ovom molitvom osnažuje se hod svih ka zrelosti, nitko ne posjeduje apsolutnu istinu, ali svi mogu živjeti od apsolutne istine.

Kršćanski elementi zrelosti Duha Asiza

Za kršćane se Duh Asiza, kao duh Evanđelja Isusa Krista, nashlanja na dva događaja u povi-

Duh Asiza poziva na obraćenje jer bez obraćenja i religije se kao i svi simbolički sustavi mogu izopačiti u ideologije.

Sveta Marija
Andeoska ili Porcijunkula

¹ Usp. M. Babić, *Nasilje idola*.

Idite, predragi, dvojica po dvojica u različite krajeve svijeta, navješćujte ljudima mir i pokoru za oprostjenje grijeha!

jesti Crkve: sv. Franjo i Drugi vatikanski sabor (1962.–1965.). Oba nose, u vjernosti Evanđelju i odgovornosti za ljude i svijet svoga vremena, prevratničke poruke, kritiku i novu praksu kao ohrabrenje na obraćenje. Naj snažniji elementi zrelosti suvremenog kršćanstva jesu, dakle, novi odnos prema drugom i prema svijetu.

Nakon stoljeća nezrelosti, iscrpljivanja u neprijateljstvu prema drugom i prema svijetu, kršćani su učenjem Sabora² krenuli na put zrelosti. Vjera koncilskog kršćanina odvija se, kako piše Željko Mardešić, u četiri čina: *upoznavanje svijeta, pomirenje sa svijetom, opraštanje svijetu i ljubav prema svijetu*.³

Veliki teolog Karl Rahner u ovom otvaranju Crkve za dijalog s drugačijima po vjeri, uvjerenju, kulturi te novi odnos prema svijetu, znanosti i kulturi, vidi novu

epohu Crkve, kao događaj usporidiv s izlaskom Crkve iz uskog židovskog kruga u helenističku kulturu i poganski svijet.

Sv. Franjo je drugoga i svijet zagrlio uskrsnom vjerom da ljubav sve ozdravlja: gubavca, razbojnika, heretika, sultana, vuka... U Franjinoj etici ljubav je jedini pravedan odnos prema svim stvorenjima. To je etos Isusa Krista. U prilog ove zrelosti govore spoznaje suvremene misli. Ljudski sukobi nisu samo stvar ljudske slabosti, ekonomskih i političkih interesa: u temelju sukoba nalazi se metafizika rata, koja zasniva gradnju vlastitog identiteta na strahu od drugoga i negacijom drugoga. Dok ljudi slijede ovu metafiziku, Boga će pretvarati u idola koji opravdava uništenje drugoga i nikada neće nedostajati razloga za sukobe.

Franjo u vjernosti svome Gospodinu izlazi iz ove matrice: on kao i Isus odustaje od borbe. Na djelu je ljubav kao samoponiženje. Bog tu postaje istovremeno

ponižen i veći. Tim Bogom Franjo je fasciniran. Tu je korijen onoga što nazivamo Duhom Asiza. Otvaranje tom Duhu moguće je, kako vidimo, iz različitih pristupa i tradicija, no on će za sve ostati paradoks, kojega vjernici za naše vrijeme žurno trebaju prevesti u uvjerljiv govor, praksu i mudrost: zlo pobijeđeno zlom se umnaža, zlo se dobrom ozdravlja.

Kako ćemo slaviti 25. obljetnicu Duha Asiza?

Od 1986. do danas Duh Asiza se svake godine slavio na različitim mjestima. Sličan susret se dogodio 1993. ponovno s Ivanom Pavlom II, a 2006. s Benediktom XVI. Zajednica Sv. Egidija u Rimu organizira svake godine molitvene susrete u nizu gradova Europe i Mediterana. Naše hrvatske franjevačke zajednice također nisu posve zaboravile Duh Asiza kao *kairos* vlastite zrelosti.

Ove godine dolazi iz Rima – od „Franjevačkih VI“, tj. generalnih uprava franjevačkih obitelji preko OFM ureda za Pravdu, mir i skrb za sve stvoreno – snažna inicijativa da se na svim razinama organiziraju proslave Duha Asiza. Pri kraju je prijevod pripremljenih tekstova, koji će globalnoj franjevačkoj obitelji biti od pomoći da Duh Asiza promoviramo „prosjacima smisla“, muškarcima i ženama našeg svijeta, svjesni da Franjina iskustva s Bogom čine bitan dio Duha Asiza. Ako su oznake našeg svijeta infantilnost i strah, onda je Duh Asiza najdragocijeniji dar, kao dar zrelosti i vedrine. ✕

² *Gaudium et spes, Nostra aetate.*

³ Usp. Ž. Mardešić, *Odgovornost kršćana za svijet.*

ZAJEDNO U KRISTU

**Apostolski
pohod pape
Benedikta XVI.
Hrvatskoj¹**

**Zagreb,
4. i 5. lipnja 2011.**

Sveti Oče, dobro nam došao!

PROGRAM :

Subota, 4. lipnja

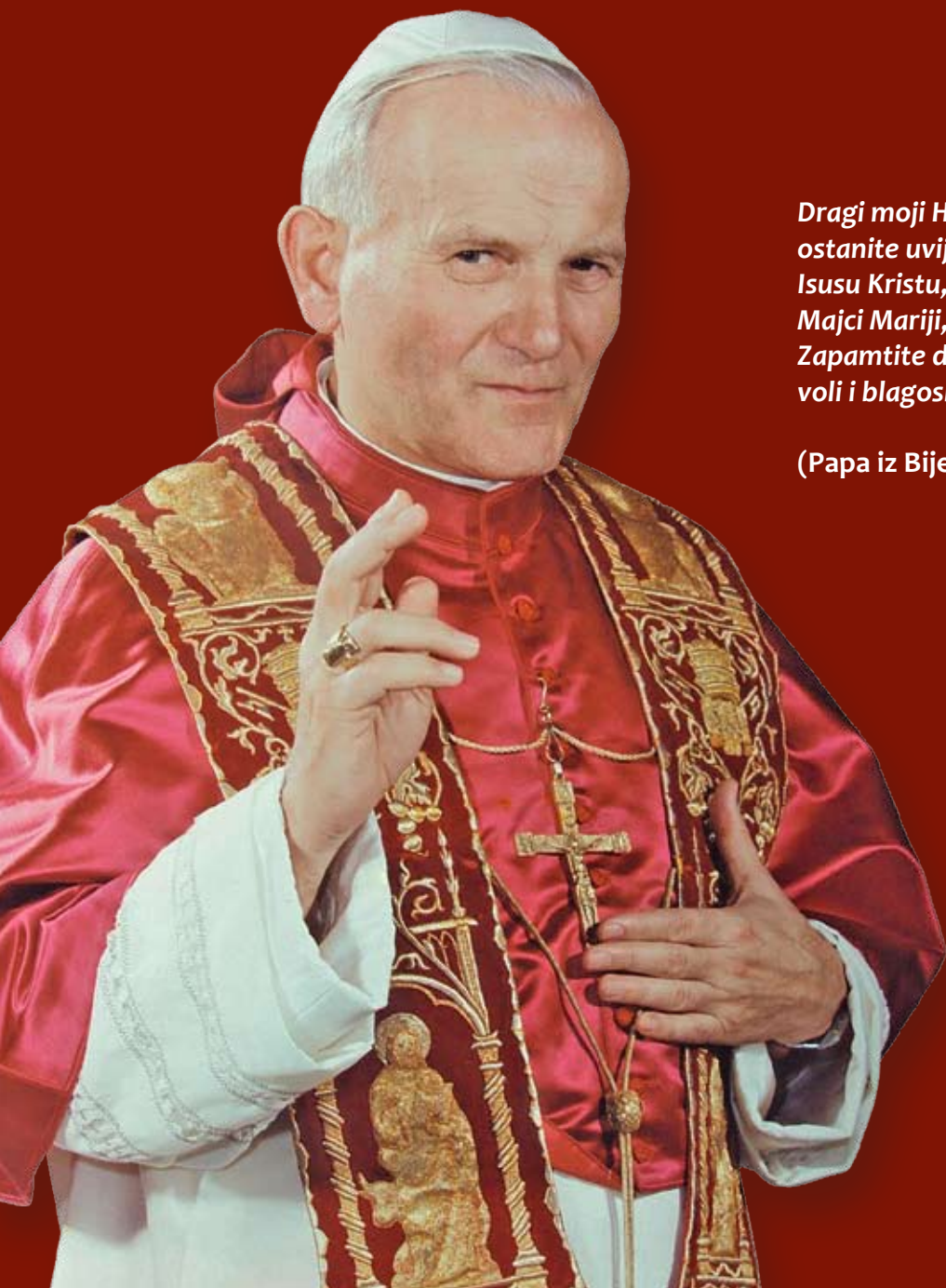
- Svečani doček Pape u zagrebačkoj zračnoj luci Pleso.
- Susret s predsjednikom Republike Hrvatske u Uredu Predsjednika RH na Pantovčaku i predsjednicom Vlade Republike Hrvatske u Apostolskoj nuncijaturi.
- Susret s predstavnicima kulture, akademske zajednice, poduzetnika, civilnog društva, politike, diplomatskog zbora te s poglavarima vjerskih zajednica u Hrvatskom narodnom kazalištu.
- Molitveno bdijenje s mladima na središnjem zagrebačkom Trgu bana Josipa Jelačića.

Nedjelja, 5. lipnja

- Svečano euharistijsko slavlje u povodu Nacionalnog susreta hrvatskih katoličkih obitelji na zagrebačkom Hipodromu. Poslije svete mise molitva „Kraljice neba“ i poruka vjernicima diljem svijeta.
- Molitva *Večernje* u zajedništvu s biskupima, svećenicima, redovnicima, redovnicama, bogoslovima i sjemeništarcima u zagrebačkoj katedrali. Molitva na grobu blaženog kardinala Alojzija Stepinca.

¹ Aleksandar III. bio je prvi papa koji je stupio na hrvatsko tlo: 12. ožujka 1177. dospio je u Zadar. Papa Ivan Pavao II. tri je puta posjetio Hrvatsku: 11. – 12. rujna 1994., 2. – 4. listopada 1998. i 5. – 9. lipnja 2003.

Blaženi Ivane Pavle II., moli za nas!

*Dragi moji Hrvati,
ostanite uvijek vjerni
Isusu Kristu, nebeskoj
Majci Mariji, svetoj Crkvi.
Zapamtite da vas Papa
voli i blagoslivlje.*

(Papa iz Bijele Hrvatske)

Sluga Božji o. fra Ante Antić (1893. – 1965.). Bio je magistar bogoslova u Makarskoj od 1917. do 1945., na Visovcu kratko vrijeme i u Zagrebu od 1946. do 1956. Franjevački klerikat u Splitu nosi ime po njemu.

